

P 11 573

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA

— APARE IN FIECARE DUMINICĂ —

Director: C. RADULESCU-MOTRU

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

No. 10

Duminică 17 Iunie 1912

Vol. XII

SUMARUL:

NOUȚĂȚI: *Un monument lui Caragiale. — Regimul electoral și parlamentar din România, după o scriere recentă. — Revoltele din Albania.*

ACTUALE

M. DRAGOMIRESCU: *In memoria lui Caragiale.*
(Cu patru ilustrații).

C. RĂDULESCU-MOTRU: *O nouă îndrumare a d-lui Sp. Haret: Liga „Deșteptarea”*

POLITICA

OCTAV G. LECCA: *România și Peninsula Balcanică.*

DR. A. D. DAMIANOFF: *Ideile economice ale Regelui Ferdinand al Bulgariei.*

LITERATURA

GEORGE DUMA: *Imn (Versuri).*

FREDERIK BÖÖK: *August Strindberg (cu o ilustrație).*

FOLKLOR

TH. D. SPERANȚIA: *Selecțiunea naturală în folklor.*

INSEMNAȚII: *O scrisoare a lui Caragiale. — Mateiu Ion Caragiale. — Teatrul Național în 1911-1912. — Jubileul unui profesor universitar bulgar. — Cornel.*

REVISTA REVISTELOR: *Natura. — Junimea literară. — Aviațiunea. — Ramuri. — Gazeta Medicală.*

MEMENTO

UN NUMĂR: 25 BANI

ABONAMENTUL:

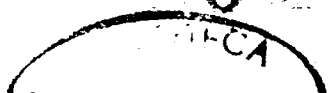
În țară: pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 Lei
pe șase luni . . . . . 6 „

În străinătate: pe un an (2 vol. sau 48 num.) 12 Lei
pe șase luni . . . . . 7 „

DIRECȚIA: București, Bulevardul Ferdinand, 55 • Telefon 8/66.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA.

București, Calea Victoriei, 62 (Pasajul Imobiliara, 3) • Telefon 30/11 (Centrala II).

La Administrația revistei: Calea Victoriei 62 (în pasagiu), se găsesc de vânzare pentru cititorii noștri, cu preț scăzut, următoarele lucrări:

(Cumpărătorii din provincie vor mai adăoga la costul cărților comandate și un 10 bani de fiecare leu; aceasta pentru cheltuiala transportului).

Colecțiunea volumelor apărute din Noua Revistă Română:

Volumele I—IV. (Prima serie) cu 5 lei volumul.

Volumele V—X, 4.50 lei volumul legat.

Transportul în provincie al acestor volume (V—X) costă: 80 bani pentru 1 sau 2 vol.; 1.10 pentru 3 sau 4 vol. și 1.60 pentru 5 sau toate 8 volumele.

Puterea Sufletească de C. Rădulescu-Motru (scriere premiată de Academia Română), lei 6.

Biblioteca Noului Reviste Române, 15 bani volumul:

No. 1. *In zilele noastre de anarhie*, de C. Rădulescu-Motru.

No. 2. *Sufletul neumului nostru*, de C. Rădulescu-Motru.

No. 3. *Contractul muncii*, de D. Negulescu.

No. 4. *Frica de moarte; Sinuciderile din mizerie* de N. Zaharia.

No. 5. *Psihologia prostului; Prostul în viața socială; Cerșetorii în haine negre*, de N. Zaharia.

Cultura română și politicianismul (ediția III-a Socec), de C. Rădulescu-Motru cu 75 bani (în loc de lei 1,50).

Poporanismul politic și democrația conservatoare, de C. Rădulescu-Motru. Preț 50 bani.

Thomas Carlyle, viața și operele lui, de C. Antoniadă, 3 lei.

Eroii, de Thomas Carlyle, traducere din limba engleză, de C. Antoniadă, 3 lei.

Naționalismul, (cum se înțelege—cum trebuie să se înțeleagă) de C. Rădulescu-Motru, 30 bani.

Psihologia Ciocoismului—Psihologia Industriașului, de C. Rădulescu-Motru, 15 bani.

Ore de educație, de N. Moisescu, 30 bani.

STUDII FILOSOFICE

Organul Societății de Studii Filosofice din București

Revistă pentru Cercetările de Psihologie

teoretice și aplicate la:

Știința dreptului, Pedagogie și Sociologie

Director, C. RĂDULESCU - MOTRU

Profesor la Universitatea din București

Din colecțiunea „Studii filosofice” au apărut până acum:

Volumul I, scris în întregime de d. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Valoarea silogismului. Problemele Psihologiei. Cestiu de estetică. Valoarea științei. Organizarea rațională a Universităților. Psihologia maritorului. Psihologia Industriașului. Știință și energie.*

Volumul II, cu colaborațiunea D-lor C. Rădulescu-Motru, D. Drăghicescu, C. Antoniadă, G. G. Antonescu, I. Petrovici, Eugen Porn. I. F. Buricescu, I. Ghibănescu, etc., cuprinde: *Psihologia revoluționarului. Determinismul social. Filosofia lui H. Bergson. Critica estetică. Atomismul filosofic. Importanța pedagogică a individualității, etc. Comunicări. Bibliografie.*

Volumul III, scris în întregime de d. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Afirmarea personalității în principalele momente ale culturii. Legea conservării unității sufletești. Persoană și mediu. (Puterea Sufletească, Partea I—III).*

Volumul IV, scris în întregime de D. C. Rădulescu-Motru, cuprinde: *Mecanismul actului voluntar. Caracterul. Pături sociale. Cultura. (Puterea Sufletească partea IV—V).*

Volumul V, cu colaborațiunea D-lor: I. Petrovici, Marin N. Ștefănescu, St. Antim, Marcel T. Djuvara, G. Antonescu, I. Bucovineanu, cuprinde: *O nouă metodă inductivă. Logica și problemele metafizice. Substratul economic al familiei. Teoria noțiunilor, etc.*

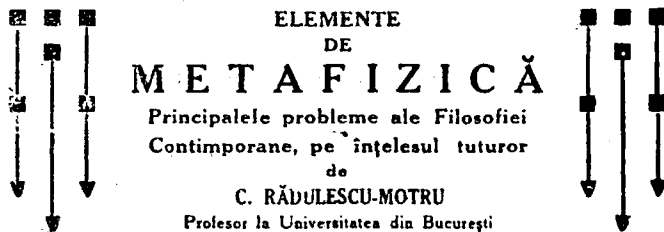
Volumul VI, cu colaborațiunea D-lor: Vladimir Ghidionescu, Marin N. Ștefănescu, G. G. Antonescu, Nisipeanu, cuprinde: *Pedagogia științifică și noile reforme școlare. Criza Logicii. Revista Revistelor, etc.*

Prețul fiecărui volum e de 6 lei.

Pentru abonații „NOUEI REVISTE ROMÂNE” se acordă o însemnată reducere de preț.

În abonament „STUDIILE FILOSOFICE” împreună cu „NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ” costă 15 lei anual.

Volumul VII din „Studii filosofice” cuprinde:

Ediția populară 4 lei.

Iată câteva numai din capitolele cuprinse în această lucrare:

Introducere. — 1. Definiția Metafiziciei. Științele speciale și Metafizica. — 2. Importanța și utilitatea Metafiziciei. — 3. Diferența dintre Metafizică, Artă și Religie. — 4. Metafizica și cultura.

Partea I.—Conștiința oglindă. Critica realismului naiv

Capitolul I. — *In fața universului.*—O veche iluzie.—Contrastul dintre cer și pământ în vechea mitologie.—Existența.—Platon și creștinismul.—Știința modernă.—Mecanismul universal.—Fenomene care nu se pot explica prin mecanică.—Fenomenele sufletești.—Omul vierme.

Capitolul II. — *Oglinda conștiinței.*—Asemănarea îngelătoare dintre oglindă și conștiință.—Oglinda vrăjită care vede peste toate.—Rătăcirile simțurilor.—Sofistii.—Rațiunea în opoziție cu simțurile.—Materialistii și idealistii.—Ien. Kant.—Romanticii.—Hegel. Schimbarea punctului de vedere kantian.—Influența hegeliismului asupra scriitorilor contemporani. Înapoi la Kant!

Capitolul III. — *Valoarea științei.*—Exagerațiunile materialismului.—Relativitatea științei.—Zăpezile mai complexe a conștiinței duc la concluzia că știința are o valoare relativă.—Până unde merge relativitatea științei.

Capitolul IV. — *Convingerea.*

Capitolul V. — *Logica nouă.*—Aceea ce este mediul biologic pentru o plantă, este mediul cultural pentru știință.—Știință și hasmu.—Logica din punct de vedere genetic și din punct de vedere formal.—Ceslul noi pentru Logică.

Capitolul VI. — *Adevăr și minciună.*—Oamenii pe cari nu-i înțelegem fiindcă ne sunt superiori.—Oamenii pe cari nu-i înțelegem fiindcă ne sunt inferiori.—Propaganda adevărului și meșteșugul minciunii.—Cum sunt minții sălbaticii.—Politica și minciuna.—Reclama necinstită.—Reclama în publicul de jos și reclama în publicul de sus.—Biruința Adevărului

Partea II.—Conștiința transcendentă. Critica filosofiei kantiane.

Capitolul I.—*Kant și continuatorii săi.*—Exagerațiunile incurajate de filosofia lui Kant.—Insuficiența filosofiei lui Kant.—Conștiința în genere și conștiința individuală.—Pragmatismul și raționalismul intransigent.—Biologismul.—Johannes Müller.—Richard Avenarius.—Ernest Mach.—Biologismul metafizic. Arthur Schopenhauer. Friedrich Nietzsche. Henri Bergson.—Romantismul. Hegel.—Teoria Sociologică. Emil Durkheim.

Capitolul II.—*Spre o mai bună înțelegere a filosofiei kantiane.*—Inrădăcinarea problemelor kantiane cu toate marile probleme filosofice.—Insuficiența încercărilor făcute de a completa pe Kant.—Cum trebuie înțeleasă importanța pe care o are pentru știință perspectiva kantiană.

Partea III.—Conștiința reală. Personalismul energetic.

Capitolul I.—*Problema eternă.*—Antropomorfismul naiv și buddhismul.—Metafizica raționalistă.—Identitatea între unitatea din conștiința omenească și unitatea din univers.—Forma sub care apare la Kant soluțiunea identității.—Direcțiunea în care trebuie căutată completarea filosofiei lui Kant.

Capitolul II.—*Monismul.*

Capitolul III.—*Personalismul energetic și supra-omul lui Fr. Nietzsche.*—Legea exercițiului. Atențiunea.—Deosebirea dintre conștiința animalilor și conștiința omenească.—Rolul conștiinței în organism.—Lăcașul.—Optimismul.—Vocațiunea.

ACTUALE

IN MEMORIA LUI CARAGIALE

A murit Caragiale.

S'a stins cel mai pătrunzător și cel mai scânteetor spirit al neamului nostru. Minte adâncă, vastă și bogată, artistul neîntrecut al scrisului românesc; viața, izvor atâtor vieți ce vor trăi nemuritoare, veci de veci, pentru urmașii noștri, — nu mai este. Sufletul atât de fermecător pentru cei ce l-au cunoscut; verva nesecată și fulgerătoare din adâncuri noi și nebănuite; apriga înțelepciune ce se luptă cu realitatea, biciuind-o și totuși mângâind-o—ne-a părăsit pentru totdeauna.

Stă mintea 'n loc și nu vrea să creadă; și totuși cruda și absurda veste ne sugrumă cu adevărul ei, ne umple fără voe ochii de lacrimi, ne întoarce privirile înapoi, și, făcându-ne să vedem ce am pierdut, ne arată imensitatea golului ce s'a făcut deodată în viața sufletească a poporului nostru.

Pierderea ce încercăm prin moartea lui Caragiale e în adevăr nemăsurată. Căci el n'a fost omul despre care să poți zice că, dacă a murit, operele lui ne-au rămas și vor trăi ele pentru dânsul în cultura neamului. Caragiale, în afară de opera lui — a cărei mărime dealtminteri mulți chiar dintre specialiști, n'o cunosc decât prea puțin—eră o personalitate complexă și unică în felul său. Ori de ar fi scris, ori de n'ar fi scris, personalitatea lui, prin verva-i totdeauna plină de înțeles, iradiă în juru-i atâta lumină dumnezeiască, deschide atâtea orizonturi și adâncuri, infiripă, din realitatea searbădă, atâtea plâsmuiri și construcții pline de înțeles, că sufletele celor ce aveau fericirea să-l apropie (și cine nu-l putea apropia?) nu se putea să nu iasă oarecum transformate și înălțate din contactul ei, chiar atunci când forma uneori prea crudă nu i-ar fi fost tocmai plăcută. Acest izvor de supremă înțelepciune azi nu mai este, — și nimeni nu poate simți mai mult imensitatea golului lăsat în urmă, decât prietenii și cunoștii lui, cari, din această pricină, tocmai acum văd că aveau într'însul un supliment dumnezeesc al propriei

lor ființe slabe pământeste. Pentru aceștia, lumea în care rămân să trăiască mai departe, a pierdut par'că, odată cu Caragiale, însăși înălțimile albastre unde se rotesc noaptea sorii, și unde imaginația noastră, setoasă de transcendență, pune idealul și Dumnezeirea.

Dar pe lângă aceasta, Caragiale — murind atât de timpuriu și la un an numai după publicarea extraordinarelor sale «Schite nouă», — duce cu dânsul în neant, izvorul a multor capod'opere, pe care spiritul său veșnic fecund, le-ar fi plâsmuit. Pierderea pentru neam și umanitate e prin chiar aceasta incalculabilă. Caragiale, orce ar zice cei ce nu l-au înțeles (și sunt și de aceștia) moare tocmai în mijlocul celei mai interesante faze a evoluției sale artistice.

Dela raționalismul rece, incisiv și totuși senin din comediile sale—capod'opere ale literaturii universale — Caragiale trecuse cu «Năpasta», «Făclia de Paște», «La hanul lui Mânjoală» și alte câteva lucrări mai mărunte, într'o nouă fază, în care sentimentalitatea profundă aci severă, aci umoristică,— dădea o nouă înfățișare personalității sale primitive. Cu «Schitele nouă», personalitatea lui Caragiale, ajunsă spre cea mai înaltă putere de

desvoltare, se pusese în aceiaș timp la unison cu marele curent literar modern, care, începând cu Wagner, Ibsen, Tolstoi, tinde să dea caracteristica întregii literaturi de azi: cu misticismul. Caragiale care, prin «Câteva păreri» se dovedește a fi unul din cele mai profunde capete filozofice ale noastre, și care, în convorbirile sale neuitate, arată totdeauna o neînfrănată patimă pentru cugetări filozofice, — ajunsese de câțiva ani în coace să împreune cu cea mai mare ușurință (și lucrul se vede admirabil în câteva din nuvelele sale: «La hanul lui Mânjoală», «Kir Ianulea», «Calul Dracului», «Ion») lumea realității cu lumea idealului, rezultatele gândirii și ale imaginației, și să scoată mari și adânci înțelesuri din creațiuni în care lumea sufletească și lumea din afară se confundă într'o supremă și indisolubilă unitate. Producția lui Caragiale începuse să devină, fără calcul și fără teorie, numai din propriul impuls al evoluției sale sufletești, — mistică și simbolică, — fără să-și piardă

însă nici una din însușirile clasice ale artei sale atât de limpede și atât de impecabilă.

Față de atâtea opere, atât de laudate, ale misticismului apusean, care, totuși din pricina lipsei de energie în fond și a lipsei de simplitate și limpezime în formă, vor rămâne simple îngânări ale artei, — ce n'ar fi putut opune Caragiale în ulterioara lui dezvoltare, cu energia de oțel a concepțiunii lui și cu arta lui, care, ori cât de complexă ar fi fost, era totuși veșnic simplă și limpede.

Mare gol în sufletul neamului și umanității — pierderea lui; dar cel puțin și unul și altul se pot mângâia cu opera rămasă și cu speranța viitorului, — dar nemăsurat și de neîmplinit gol pentru prietenii lui, văduviți pe vecie de ființa lui neprețuită!

Durere mare, nestinsă, neînvinsă. Căci îl vedem, îl simțim, îl auzim; trăim din viața lui, ne îmbătăm de cuvântul lui, simțim inima lui cum bate lângă a noastră, și ochiul lui străfulgerând atotputinte în ochiul nostru și pe deasupra noastră! Dar totul e vis,—și cu cât mai mult îl simțim, cu atât simțimântul că totul e amăgire, e mai neîmpăcat și mai dureros. Dar să ne înălțăm inimile! Să ne înălțăm inimile în seninătatea în care el a fost totdeauna model! Să ne înălțăm inimile,—și, deși cu ochii întunecați de lacrimi, să ne resemnăm în gândul că el e cea mai mare glorie a Românismului, și că — deși el a murit — gloria lui nepéritoare ne va cuprinde totdeauna în luminoasa ei mantie.

Mihail Dragomirescu

EROII LUI CARAGIALE

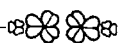
Ion din NAPASTA

Cetățeanul turmentat din
SCRISOAREA PIERDUTĂ

Nae Ipingscu din
O NOAPTE FURTUNOASĂ

O NOUĂ ÎNDRUMARE A D-LUI SP. HARET LIGA «DEȘTEPTAREA»

Nu am destule cuvinte pentru a felicită pe d. Sp. Haret, că a stăruit la înființarea „Ligei Deșteptarea“; — o nouă îndrumare, pe care dânsul o propune prietenilor săi politici.

În Statutele „Ligei Deșteptarea“ se cuprind următoarele trei articole mai importante:

Art. 1. — *Se întemeiază în România liga Deșteptarea, al cărei scop este: propășirea intelectuală, morală și economică a sătenilor și a muncitorilor prin orașe; educația lor cetățenească și dezvoltarea simțului de solidaritate între păturile sociale.*

Art. 2. — *Mijloacele pentru atingerea scopului vor fi:*

a) *apărarea tuturor așezămintelor pentru educația populară care există azi, ca: bănci populare, cooperative, obștii, cercuri culturale, școli de adulți, etc., precum și întărirea și înmulțirea lor;*

b) *publicarea de scrieri populare pentru copii și adulți;*

c) *întemeierea de biblioteci populare;*

d) *ținerea de conferințe populare cu proiecțiuni fixe și cinematografice și organizarea de șezători sătești;*

e) *întemeierea unui ziar sau a unei reviste populare care să răspândească ideile ligei și să aducă la cunoștința membrilor mișcarea activității de educație socială în țară și în afară;*

f) *întemeierea de asociațiuni pentru educația populară, ca: societăți religioase, culturale, corale, sanitare și stabilirea unei legături de comună conlucrare între dănele;*

g) *organizarea de serbări populare pentru comemorarea faptelor și oamenilor mari din istoria neamului;*

h) *organizarea de excursiuni cu scop economic, cultural și național;*

i) *organizarea de expozițiuni și concursuri;*

j) *intrarea în relațiuni, în vederea unei cooperări, cu toate societățile din țară care au scopuri similare cu ale ligei;*

k) *orice alte mijloace potrivite pentru atingerea scopului ligei, care vor fi fost adoptate de către congresele ei.*

Art. 3. — *Liga va fi condusă de un comitet central cu reședința în București, format din 24 membri domiciliați în București și din câte un reprezentant al fiecăruia din județele în care vor funcționa cel puțin trei filiale ale Ligei.*

Din aceste articole vedem, că noua Ligă înlocuiește în toate, activitatea extra-școlară, care își primea altădată directiva din însăși biroul ministerului de instrucție publică. De aci înainte directiva extra-școlară o va avea comitetul central al *Ligei Deșteptarea*.

Astfel, se termină, în sfârșit, un echivoc, împotriva căruia noi am protestat dela început. De acum înainte, învățătorii și preoții vor putea să-și continue activitatea lor extra-școlară, dar nu din datoria lor, ca membri ai corpului didactic, ci din obligația benevolă pe care ei și-o iau ca membri ai *Ligei Deșteptarea*. Nimeni nu-i va putea oprî să se înscrie în această Ligă, — fiindcă această Ligă, în definitiv, urmărește scopuri foarte laudabile; — dar nimeni iarăși nu va putea oprî de aci înainte și autoritatea școlară, ca aceasta să amintească învățătorilor și preoților, că ei sunt mai întâi membri ai corpului didactic, și numai, pe cât le rămâne timp, membri ai *Ligei Deșteptarea*. De va fi energetic comitetul central al *Ligei* în urmărirea scopurilor sale, nimeni nu va avea să-i impute ceva, — căci dreptul de propagandă este asigurat prin legi oriși cărui om cinstit în această țară; — dar vom avea să imputăm Ministerului de Instrucție publică abaterea

sa dela datorie, dacă va lăsa ca direcția școlii să intre în mâna celor cari conduc extra-școlăritatea.

Prin urmare, încă odată sincerele mele felicitări d-lui Sp. C. Haret. Cestiunea activității extra-școlare este acum lămurită. Această activitate este o întreprindere particulară, pe care o poate sprijini ori și cine vrea din prisosul inimei sale; pe care o pot sprijini chiar toți Românii, căci nimeni nu-i oprî să se înscrie între membrii aderenți ai Ligii, cu un leu pe an; — dar care activitate încetează să mai fie o întreprindere oficială a Ministerului de Culte și Instrucție Publică.

Din această separațiune și lămurire de atribuțiuni, rezultă un bine nu numai pentru Minister, dar și pentru inițiatorii activității extra-școlare. Ministerul este mai liber ca să poată urmări sfaturile științei obiective a pedagogiei, iar inițiatorii activității extra-școlare, sunt și ei mai liberi ca să poată armoniza scopurile Ligii lor cu programul unui partid politic!

Din această separațiune rezultă apoi pentru inițiatorii activității extra-școlare și o asigurare pentru continuitatea operei lor. D-l Haret nu poate fi un ministru de instrucție publică inamovibil, — dar poate fi un membru inamovibil al unui mare partid politic care să înscrie în programul lui de guvern dorințele Ligii.

De fapt, această armonizare cu politica, membrii *Ligei Deșteptarea* au și atins-o încă dela constituire. Comitetul central pe care ei l'au ales nu mai lasă nici o îndoială. În comitet se găsesc reuniți, vorba Românului, numai unul și unul, aleși pe sprânceană din clubul liberal...

Liga Deșteptarea, — putem declara fără înconjur, — este o întreprindere particulară a partidului liberal. Cu cât se va spune aceasta mai pe față, cu atât va fi mai bine și pentru membri Ligei, și pentru scopurile urmărite.

Va reuși oare să realizeze scopurile sale, *Liga Deșteptarea*?

După ce am felicitat pe d-l Haret pentru că a constituit-o, are să pară paradoxal răspunsul meu pesimist la această nouă întrebare. Cu toate acestea nu pot găsi un alt răspuns.

Întreprinderile de felul *Ligei Deșteptarea* mi se par condamnate, fără excepțiune, la neputință. Judec, bineînțeles, prin analogie, după cele ce văd că se petrec aiurea. *Liga Deșteptarea*, ca și *Liga Culturală*, ca și *naționalismul d-lui Iorga*, sunt întreprinderi isvorite din așa zisa simpatie a claselor burgheze pentru clasele poporului de jos. D-l Haret, împreună cu câțiva funcționari și cărturari din clasele burgheze, alături de profesorii, de pensionarii, de comercianții transilvăneni îmbogățiți, etc., membri ai Ligii Culturale, și alături de copiii de școală ai d-lui Iorga, vine să sporească numărul acelor cari doresc o înfrățire cu poporul... Eu am cam pierdut încrederea în sinceritatea simpatiei celor de sus, sau a celor ce

vor să ajungă sus, pentru sărmanii rămași jos. Și chiar de ași mai avea încredere în simpatia celor de sus, sunt pe deplin convinși, că ei, acei de jos, ascultă în chip prea distrat, la cele ce li se spune de către cei de sus...

O adiere numai, o cât de ușoară adiere a sindicalismului muncitoresc, și este de ajuns ca să se măture din sufletul „sătenilor și muncitorilor din orașe“ toate frumoasele predici ținute de membri Ligilor burgheze. Așa s'a întâmplat pretutindeni în Apus.

Poate însă, că în ceea ce privește Țara noastră, să mă înșel. Aș dori chiar să mă înșel, fiindcă și eu cred, că în Țara noastră epitropia celor de sus, cu toate defectele acestora, este încă necesară pentru cei de jos.

În tot cazul, este un merit pentru partidul liberal român, că, cu toate decepțiunile pe cari le-a suferit democrația burgheză din Apus, el ia asupra-i frumoasele scopuri pe cari le publică Liga *Deșteptarea*.

C. Rădulescu-Motru

P O L I T I C A

ROMÂNIA ȘI PENINSULA BALCANICĂ

Impresiunea manifestărei făcute în țară cu prilejul împlinirii a o sută de ani dela anexarea Basarabiei la Imperiul rusc, e încă recentă și re-deșteaptă chestiunea situațiunii noastre față de statele vecine. Un articol al d-lui Durnowo, un bun patriot rus, articol asupra căruia vom face mai departe aprecierile noastre, readuce în deosebi atențiunea asupra rolului nostru printre țările balcanice.

Fiindcă se vorbește totdeauna de România ca de o parte nedespărțită de peninsula balcanică, această „peninsulă balcanică“ cu care nu avem *nimic* aface, nu mă pot opri să spun câteva cuvinte asupra unei false și înrădăcinate idei, contra căreia oricare bun român trebuie să se ridice. Cred că în sfârșit e timpul, ca această confuziune *voită* a diplomației străine, a jurnalelor și particularilor, și din nefericire și a geografilor, să înceteze. Geografii străini sunt poate în primul rând vinovați de păstrarea și răspândirea unei denumiri greșite, atunci când în cele mai de valoare atlase și cărți, se vede cuprins sub denumirea generală de „Péninsule balkanique“ sau de „Balkan-Halbinsel“, un amestec confuz, în care cu întristare găsim figurând și țara noastră.

Un lucru trebuie cunoscut de toți cei cari persistă să păstreze o noțiune atât de falsă: *România nu are nici o legătură, în afară de cele de curtenie, cu Statele slave dela sudul Dunărei, de cari ne despart secole de indiferență și de interese contrarii.*

Multe lucruri deosibesc țara noastră de țările cari alcătuiesc într'adevăr grupul balcanic. Lăsând la o

parte, în ordinea științifică, constituțiunea geologică a munților Balcani, cu totul deosebită de a Carpaților, și diferențele pe cari antropologia le-a stabilit între Români și popoarele balcanice, multe alte cauze întăresc aceste diferențe în mod vădit.¹⁾

Din punct de vedere *geografic* este evident pentru cel ce privește o hartă, că România nu are cum să fie coprinsă în vre-o peninsulă. Dacă am întinde cât mai mult această denumire, care înseamnă o prelungire a continentului în mare, cu cea mai mare bună-voință am putea limita la nord peninsula balcanică printr'o linie trasă între Varna și Spalato în Dalmația. Altfel nu vedem pentru ce nu am coprinde în această expresiune geografică și Ungaria, o bună parte din Austria și oricare altă parte a Europei. În nici un caz dar, această peninsulă nu poate fi considerată peste Dunăre, decât pentru cei ce vor să ignoreze cu desăvârșire geografia Europei.

Ca etnografie, din punct de vedere al *raselor* cari populează ținuturile balcanice, Românii nu au ce căuta în mijlocul lor. Căci nici o legătură etnică nu există, oricât ar dori să găsească istoricii slavofili, între populațiunile slave sau mongolo-slave coprinse între Dunăre, Adriatica și Archipelag, și grupul distinct al Românilor așezat în jurul Carpaților. Grecii, Albanezii și Turcii, formează mai spre sud, tot atâtea grupe de popoare fără legături cu Românii.

Un locuitor din Bretania spre pildă, căruia i s'ar vorbi de munții Pădurei-negre din Germania, ar fi fără îndoială mai puțin mirat decât un țaran român care ar fi întreat să spună ce sunt Cernagora (Munteneștii), râul Marița sau chiar faimoșii Balcani. Pentru că, și mai ales, *istoria* tuturor țărilor dela sudul Dunărei, exceptând în câțva Imperiul Otoman, e cu totul deosebită de a noastră. Vom vedea îndată de ce.

Ca *cultură*, din' ziua când am avut de mulțumit cul-turei grecești care ne-a scuturat de influența nefastă a slavismului, și mai pe urmă celei occidentale, o mare deosebire a pus pe Români cu totul la o parte de vecinii dela miazăzi. *Characterul* locuitorilor este și el deosebit. La Români nu se înregistrează în timp de pace, neîncetate incursiuni și vexațiuni ale vecinilor prin bande armate, desordine și anarhie, proprii într'adevăr popoarelor balcanice. Românul e pacinic, nu e răsbunător și firea lui e mlădioasă fiindcă e mai blând.

Istoria la rândul ei vine să ne arate cari au fost raporturile Românilor cu țările dela sud. Cu Turcii am avut, prin chiar situațiunea noastră față de Imperiul Otoman, strânse legături politice. Cu Grecii, religioase, culturale, cari au încetat însă în veacul trecut.

Bulgarii n'au avut cu noi nici o relațiune. Cândva în negura timpurilor, ei au avut un rudiment de organizațiune în stat. Dar din secolul XIV până la 1878,

1). Asupra acestui punct a insistat amicul meu d. Alex. A. Sturdza într'o conferință ținută în 1904 la *Societatea Geografică*, sub titlul: *La Roumanie n'appartient pas à la Péninsule Balkanique*.

Bulgaria nu a existat. Știm că s'au purtat războaie grele pe platourile Bulgariei, în cari au luptat Ungurii, Românii, Germanii, Sârbii, Polonii, mai târziu Rușii, chiar Francezii, Englezii și Italianii, uniți cu toții contra Turcilor biruitori, dar de Bulgari nu s'a auzit niciodată. În campania din 1877—78, care a fost rolul Bulgarilor? Poate piedicele și ostilitatea arătată Românilor, mulțumită cărora în parte și-au câștigat creațiunea în stat.

Sârbii într'adevăr au avut pagini glorioase în istoria lor, care în al XIV și XV secol a fost în atingere cu a noastră. De atunci însă, puterea otomană ne-a despărțit; la amândouă națiunile s'au dezvoltat aspirațiuni deosebite cu totul. Bătălia dela Cosova slăbește, iar mai târziu căderea Serbiei desființează orice legătură statornică între ele.

Cari sunt dar legăturile noastre cu ficțiunea geografică-diplomatică numită Peninsula Balcanică? Bulgarii și Sârbii sunt cunoștințe prea noi, Turcii și Grecii sunt prea departe.—Macedonia! Interesele noastre sunt atât de vagi și influența noastră atât de puțin pozitivă, încât nimeni nu se gândește serios la un amestec al regatului României în aprinsa babilonie de acolo. Macedonia a fost pentru noi o plăcută și patriotică invențiune a secolului XIX, dar de aci până a fi ceva concret sau până a da naștere unei tendințe de revendicare din partea noastră, e cam mult.

*

Articolul d-lui Durnowo, publicat în „Noua Revistă Română“ dela 20 Mai, este foarte interesant, dar cătuși de puțin convingător pentru noi. Căci fără îndoială, nici un Român nu cred să aprobe părerile ce cuprinde. Și cu toate acestea, din tonul articolului reese credința autorului că cea mai caldă dorință a Românilor ar fi apropierea și comunitatea de aspirațiuni cu „marea Rusie“.

Se poate să avem, ca Români, ori câtă simpatie pentru sinceritatea d-lui Durnowo, pentru o personalitate rusă, pentru poporul rusesc chiar; este neîndoișos însă că nu avem cu toții decât aversiune pentru Rusia ca stat, ca vecin, ca politică. Oricât s'ar încercă această politică să fie cinstită în viitor, nici nu o vom mai crede, nici nu o vom urma. Prea deș îmbrățișerile ei „pravoslavnice“ au ars dureros corpul țării românești, de când, la adăpostul crucei, a voit să ne mântuiască de „grozăviile“ semilunei.

Și cu toate acestea, păgânii Turci, ai căror vasali eram, n'au venit niciodată să ne impue legea lor, n'au lovit niciodată în datinele țării, n'au ocupat cu silnicie patria noastră. Deși ne-am războit adesea cu ei, tot ei ne-au apărat în atâtea rânduri, când sub pretextul protecțiunii buna Rusie căută să ne facă să urmăm soarta atâtor țări răpite de lăcomia ei. Caterina II și Nicolae I au fost de sigur mari pentru Ruși, și poate cum spune d-l Durnowo, au dorit binele popoarelor „pravoslavnice“ slave din Balcani. Numele lor însă în mintea Românilor este de nefastă amintire. Nici un bine de pe urma ocupațiunilor ruse

din timpul acestor mari împărați, de a căror ambițiune cotropitoare am scăpat ca prin minune.

Așa dar, în inima noastră n'a rămas față de Turci nimic din groaza care ne va ține totdeauna departe de Rusia. Nu faptul că unii sunt mahomedani și ceilalți creștini ortodoksi, îndreaptă simpatiile și interesele noastre.

Iată de ce, odată alăturați de Germani prin nevoi vitale economice, trebuie să rămânem buni prieteni cu acei dela cari avem de câștigat multe lucruri bune. Planurile națiunilor slave nu ne privesc, dar ne fac să fim cu băgare de seamă: locul nostru e în afară de concertul acestor aspirațiuni, oricât ar fi el de armonios. Astăzi și în viitor, dorința noastră a tuturor este să trăim *pentru noi și prin noi* singuri!

Țin să mă opresc asupra a două fraze din articolul d-lui Durnowo. „A presupune, zice d-sa, că statele aliate: România, Grecia, Serbia, Bulgaria, se pot preface în dușmanii Rusiei, e ridicol și ininteligent“. Temerară gândire, în ce ne privește. Indrănesc să răspund în numele mării mulțimi a Românilor, că ne simțim onorați să fim ridicoli în aceste condițiuni. Și ca să merităm celalt calificativ, mărturisesc că n'am decât o credință pentru patria mea: că are să fie totdeauna atât de neinteligentă ca să stea mereu de-o parte cu temere de Rusia și de celelalte popoare slave „aliate“.

„Firește, adaugă mai departe d-l Durnowo, Românii doresc să vadă Rusia puternică și apărătoarea glorioasă a creștinilor dela răsărit, în scopul ca să înlesnească unirea acestor popoare și să le ducă spre libertate“.

Dorințelor pe cari ni le atribuie d-l Durnowo, nu se poate răspunde decât cu tot atâtea negațiuni: a) Nu dorim de loc o Rusie mai puternică ca cea de azi. b) Nu avem nevoie de nici un protector, cu atât mai puțin de un protector care vrea să se impue. c) Nu vrem unire cu nici un popor slav; am arătat pentru ce. d) Libertatea o avem, și cu ajutorul lui Dumnezeu și al politiceii europene, o vom mai păstra mult timp în ciuda Rusiei.

*

De mai mult timp s'a agitat ideea înființării unei „confederațiuni balcanice“. Promotorii Români ai acestei idei par a nu-și fi dat seama de absurditatea ei. Nimic nu îndreptățește, nimeni nu simte la noi nevoia unei astfel de alianțe cu popoarele de cari am arătat cât ne despart. În ce scop se cere participarea României la jocurile periculoase din Balcani? Regatul României n'ar avea decât de pierdut, patronând dorințele anarhice ale celor față de cari trebuie să stea în vechea ei rezervă. În marmelada balcanică ea nu are ce să caute, cu riscul de a pierde bunul ei renume.

Din fericire, rarii admiratori ai bandelor din Macedonia n'au câștigat nici o opiniune serioasă. Din fericire Dunărea, scumpa noastră Dunăre, a rămas elementul de izolare către sud, și ne-a ferit de prea multă prietenie cu noile noastre cunoștințe.

Dar e păcat că se găsesc Români cari să-și chel-

tuiască patriotismul lor, în sprijinul utopiei periculoase a unei federațiuni balcanice!

*

Vorbind de vecinii noștri, am văzut că nici tradiția, nici comunitatea de interese nu ne leagă de cei de sub Dunăre. În partea opusă dar, trebuie găsită apropierea dintre Români și vecinii de peste Carpați. Cu Ungurii,—după cum altădată mult timp și cu Polonia —am avut legături strânse, secu'are. O masă puternică de Români trăiește în mijlocul lor. Afinități istorice și de obiceiuri leagă pe țaranul român de cel ungur, deși deosebiți prin origină. Din al XIII secol până azi, aceste legături nu au încetat și nu puteau să înceteze. Țara românească și apoi Moldova au fost întemeiate de Principi și de boeri vasali ai regelui Ungariei. Comunicațiunile comerciale cu Occidentul s'au făcut de atunci fără întrerupere prin Ungaria, prin trecătorile Carpaților. Românii au dat regatului maghiar oameni străluciți, iar Transilvania eră refugiul obișnuit al Domnilor și boerilor noștri. Un pericol comun ne amenință pe unii și pe alții: marea slavă care ne înconjoară și de care trebuie să ne îngrijim. Grupul român-maghiar formează o *insulă* în mijlocul ei. La răsărit Rușii, la miazăzi Bulgarii și Serbii, spre apus Croații și Slovenii, la nord Slovacia, Polonia și Rutenii.

O veche și ascunsă inimizitate a acestor popoare, poate izbucni la primul moment priincios. Iată de ce Ungurii fac o greșală atunci când nu vor să cedeze unor drepte pretențiuni ale Românilor din Ungaria, creând astfel neînțelegeri dăunătoare ambelor națiuni, în loc ca prin unire prietenească să se întărească din vreme contra pericolului slav. Poporul, țaranii, cari trăesc de zece veacuri împreună, nu au unii către alții pornirea pe care o manifestă conducătorii lor în luptele politice. În ziua când guvernul și șovinistii maghiari vor slăbi rigorile regimului actual, cea mai bună înțelegere va domni între Români și Unguri, spre binele lor comun. O înțelegere solidă ne va apăra în viitor de progresul fatal și cotropitor al slavismului, căruia grupul româno-maghiar sau al națiunilor „*carpatice*“, îi stă împotrivă.

Incheere.—România nu face parte din Peninsula balcanică, de care o desparte deosebirea de rasă, de vederi și de interes, iar în chip natural Dunărea.

— România nu are de ce, și nu poate să fie nici aliata, nici instrumentul Rusiei.

— România este și trebuie să fie punctul de sprijin al influenței germanice la Marea Neagră și la Dunărea de jos.

— Legături de bună armonie se impun între Români și Maghiari, spre a rezista oceanului slav, în mijlocul căruia ei se află în perpetuu pericol.

— Dintre Statele dela sud, cu Imperiul otoman singur trebuie să cimenteze bune legături de prietenie folositoare pentru amândouă.

— Ideea unei confederațiuni balcanice, din care să facă parte și România, este o absurditate.

Octav George Lecca

IDEILE ECONOMICE ALE REGELUI FERDINAND AL BULGARIEI

În interesanta convorbire pe care regele Ferdinand al Bulgariei a avut-o, acum doi ani, cu un distins publicist din Viena, d-l G. Müntz, redactor la *Neue Freie Presse*,—convorbire ce a fost publicată și în unele ziare din Sofia,—se află expuse și ideile sale asupra dezvoltării economice a Bulgariei.

Vorbind despre viitoarea dezvoltare a regatului vecin, Regele Ferdinand a spus, că Bulgaria n'are destule capitaluri pentru exploatarea bogățiilor sale și pentru dezvoltarea industrială a țării. Ne având capitaluri, ea nu trebuie să forțeze industrializarea sa. Bulgaria este o țară eminentemente agricolă și n'are clase prea diferențiate. Ea n'are nevoie de clase rafinate și delicate și cu cât mai târziu se vor ivi ele, cu atât mai bine pentru poporul bulgar.

Regele Ferdinand a mai relevat încă progresul ce a făcut Bulgaria, prin construirea căilor sale ferate și prin amenajarea portului Varna,—îmbunătățiri cari pun baza dezvoltării sale economice pentru viitor.

Deși regele Ferdinand n'a spus-o clar, totuși se pare că el nu se prea bazează pe capitalurile streine. Dânsul preferă ca progresul economic să se facă mai încet, decât să se forțeze prin invaziunea de capitaluri streine...

Ideile regelui Ferdinand sunt foarte drepte. El a vorbit ca un bun patriot și ca un profund cunoscător al condițiunilor în cari se dezvoltă viața economică a Bulgariei.

Intr'adevăr, dacă Bulgaria ar deschide porțile sale capitalurilor streine, acordându-le mari avantagii și făcându-le concesiuni, atunci împreună cu ele ar veni antreprenori, ingineri și lucrători streini și bogățiile sale ar fi exploatate mai mult în favoarea lor...

Aceasta trebuie să evite Bulgaria, de oarece consecințele sunt foarte rele din punctul de vedere economic, social și politic. Acum câțiva ani Bulgaria a trebuit să plătească despăgubiri unui antreprenor străin de căi ferate, căci așa cereau interesele unui sindicat străin de bancheri. Și cine garantează că astfel de fapte nu se vor repeta pe viitor?

Capitalul n'are sentimente și el exploatează fără milă o țară, când se află în mâini streine.

Regele Ferdinand n'a voit să spună că este în contra capitalurilor străine,—și aceasta nu voim să spunem nici noi.—Întru cât ne privește, noi suntem în contra felului importării lor.

Dacă împreună cu capitalurile streine, vin și streini, atunci Bulgaria n'are nevoie de ele și e mai bine pentru ea, dacă dezvoltarea ei economică nu va fi prea repede.

Capitalurile streine sunt folositoare pentru o țară, dacă ele se încredințează elementului național, care apoi să le pună în valoare.

Pentru aceasta se cere însă, ca elementul național să fie înaintat și la înălțimea situațiunei sale și, în al doilea rând, să existe bănci mari comerciale și ipo-

tecare, cu capitaluri naționale și bine conduse de elementul național, în care streinătatea să aibă încredere.

Aceste bănci comerciale și ipotecare, cu caracter național, care în politica lor economică se vor conduce de interesele țării, vor servi ca organe intermediare între capitalurile streine și elementul național.—Băncile vor pune apoi la dispoziția elementului național creditele de cari va avea nevoie...

Ca să prevenim orice neînțelegere, trebuie să adăugăm, că noi nu suntem nici în contra băncilor, nici în contra întreprinderilor streine; suntem însă de părere, că nu ele trebuie să joace rolul preponderent în dezvoltarea economică a unei țări.

Dezvoltarea economică a Statelor-Unite s'a făcut de către elementul național, cu ajutorul capitalurilor streine, și așa trebuie să se facă și dezvoltarea economică a Bulgariei.

Acestea sunt, pare-ni-se, ideile economice ale regelui Ferdinand și interpretărilor ce provoacă; ele merită să fie aprobate fără nici o rezervă, de întregul popor bulgar...

Nu tot astfel se poate spune însă și de ideile politice ale regelui Ferdinand.

Dr. A. D. Damianoff

LITERATURA

Imn

*In kimono, Wanna, pari o regină
Ce 'mparte veștminte solemne la flori.
Pe fața ta albă se'nalță senină
Iubirea, și-aprinde discreții flori.*

*Tresari și deodată pe seră se-așterne
Tăcere... în aer sunt lumi ideale..
Extazul transformă în stătui eterne
Toți crinii—amanții privirilor tale—*

*Și prinsă 'n beția sublimelor ore
Când totul se stinge, în liniște, seara,
Respiri din parfumuri și versuri sonore,
Copilă sculptată în alb de Carrara!*

*O, inimă plină de inmuri nebune,
Inchină-te inimei care ca tine
Va ști să 'nțeleagă delirul din strune.
O, Liră... iubire... Accente divine...*

*Oftări rătăcite prin glastrele serei,
Vieată dați florilor, Wannei și mie;
In voi e simbolul curat al durerii,
Potire ce'n suflet turnați poezie!...*

George Duma

AUGUST STRINDBERG

Când acum zece ani a fost invitat să scrie o prefață pentru ediția completă a operilor sale, Strindberg răspunde cu o scrisoare care purtă urmele studiilor biblice ale autorului. El se compară cu poetul Isaia care în capitolul al patruzecilea spune că Dumnezeu îi făcù gura ca o spadă tăioasă, pe care el o puse ca pe o săgeată lucitoare în tolba ei. El se compară cu profetul Iona, care după porunca lui D-zeu prooroci risipirea Ninivei; dar mai apoi Domnul se milostivi de Niniva, iar Iona rămase sub burduful lui ca un bătrân prooroc desaprobat și rănit. Și Strindberg își adună știința în amarul proverb biblic: „In zadar am lucrat, și mi-am împrăștiat puterile zadarnic“.

Asemenea perioade de critică mândroasă împotriva lui însuși, a avut Strindberg multe. Toată viața lui a fost un șir de socoteli regulate cu alții, cu societatea,

cu el însuși. Examenul a fost sumar, judecata extrem de severă, cum se întâmplă foarte ușor când ministerul public, maritorul, judecătorul și uneori chiar acuzatul sunt una și aceeași persoană veninoasă. Câmpul de luptă al vieții și al războirilor lui Strindberg, e ca un vechiu câmp al lui Marte: brăzdat, muncit, ciumat, frământat de marșuri fără țintă înainte și înapoi,

August Strindberg

de soldați cari tabără și cari fac front, cu văzduhul răsunător de cuvinte aspre, de certuri, de strigăte de luptă — și totuși plin de simțire și nu fără un suflu de rugăciune și de religiozitate primitivă.

Fără îndoială că nu sunt mulți oameni cari ar putea să schimbe opiniunile cu ușurința lui Strindberg. În sufletul lui e o continuă stare de dute-vino. Într'o zi locul de onoare îl ocupă Darwin și Spencer, pentru ca a doua zi să-i dea afară cu un gest expresiv; știința e adorată cu mătăanii—ca una dela care ne vine tot binele, pentru ca imediat să fie svârlită pe scară cu injurii și insulte, pe când religiunea și Swedenborg trec să ia un loc de onoare dar puțin cam nesigur.

Stăpân în casa lui, Strindberg a voit să fie fără restricție. Chestia muncitorească când e o problemă centrală a vieții, când e o farsă artificioasă; cultura va fi o binefacere sau un blestem, după dispoziție sau după moment. Ne face impresia unui adorator al fetișilor, care așteaptă toate bunurile pământului și ale cerului dela noul său idol, și pe care îl scuipă în față și îl ocărăște când nu-și ține făgăduielile pe cari nu le-a făcut niciodată.

În autobiografia lui, Strindberg a definit o anumită epocă din viața lui, ca „perioada de fermentațiune“. Ca și cum ar fi intrat sau ar fi ieșit vreodată din acea perioadă! El nici nu se schimbă, nici nu îmbătrânește mai mult decât forțele naturii. În el e o veșnică perioadă de fermentațiune; se poate să fie spumă sau sevă de primăvară, sau un corosiv acid sulfuric, dar fierbe veșnic.

El nu a fost niciodată o personalitate intelectuală, o unitate spirituală, și nici nu o să fie niciodată. Cauza nu e în lipsa de forță intelectuală ori de ascuțime, și nici într-o sleire de interese teoretice, de note, de idei. Cel care toată viața lui a lucrat ca diletant științific și care la vârsta de aproape 60 de ani a scris trei *Cărți albastre* pentru reforma tuturor științelor, nu poate stă sub o asemenea bănuială. Piedica ce nu se poate trece, stă în temperamentul lui. El nu cunoaște legile pentru ca să trateze ideile și toată ființa lui e o protestare în contra lor. Știe că ideile pot să isbucnească ca fulgerul în întunec, dar nu știe că mai adesea ele apar ca stelele în crepusculul primăverii. Și iarăși nu știe cum cresc ideile, cum să le îngrijești ca să arunci lumini nouă, cum să le temperezi cu critica și cu cercetarea propriei conștiinți, până când să rodească și să coacă. Nu se cuceresc ideile cu forța, ca femeile viking-ilor, și nici nu sunt făcute ca să fie întrebuințate ca săgeți sau ca lance în duelurile pasiunilor și a sentimentelor personale.

Când Strindberg critica tendințele egalitare ale femeii, se înveselea de vestea lucrătoarelor arse în fabricile incendiate; și când eroul din „Singularatecul“ vede că copilul lui e frumos, el părăsește teoria eredității. Cu o stare sufletească de așa natură nu poate nimeni deveni un bun rășboinic în serviciul altuia, chiar când cineva e — ca Strindberg — un utilitarist „à outrance“ care desprețuește Arta, și pune scopul vieții în a fi apostolul adevărului și semănător de idei.

Ar fi greu să găsim un mai minunat exemplu de auto-ignoranță a ideii pe care a avut-o Strindberg — către jumătatea lui 1880 — de a părăsi în chip serios poezia și de a încerca îmbunătățirea societății scriind opere de politică socială și de filosofie. Olle Montanus devenit reformator! Cei cari au gustat capitoul 24 din *Camera roză* și nemuritoarea conferință *Despre Suedia*, ar fi putut bănui vreodată că autorul își pierduse chipul său umoristic de a considera acel fenomen, până în a deveni el însuși discipol al lui Olle Montanus în *Egal și Inegal*, *Nopți de somnambulă*, și în *Cărțile albastre*?

Dar până și cele mai rele hotărâri, nu pot nimic împotriva glasului naturei. Oricât ar fi defăimat Strindberg poezia, el rămâne un poet, un mare poet și nimic altceva decât poet. Când ești plictisit de Strindberg, de ura în contra femeilor, de virtuosele scene de scandal, de polemica scandaloasă și de sofistica furioasă, de „trouvailles-urile“ îndrăznețe și quasi geniale și de religiozitatea fariseică a acestui sfânt a

zilelor din urmă, atunci nu e decât un leac: să' reci-tești *Locuitorii din Hemso*, *Viața în insule*, *Odaia roșie*, *Vieți și întâmplări suedeze*. Răsfoind cartea uiți ceia ce trebuie să uiți despre Strindberg, și îți amintești numai ceia ce posteritatea va găsi demn să fie amintit în el: poetul genial.

*

Celui care va căută formula care să definească natura poetică a lui Strindberg, nu i se va prezintă o alta mai bună decât aceasta: marele naturalist al literaturii Suedeze.

Sunt însă mai multe feluri de naturalism. Cu școala naturalismului francez — care în esența lui e un fel de ingeniozitate literară care excelează în mânuirea unui material vast — Strindberg are prea puțin comun, cu toate că se va fi inspirat adesea din el. Naturalismul lui Strindberg e de un gen mult mai personal și mai primitiv. Il găsim chiar din primele opere de proză *Dela mare* și *Dela Fiordingen* sau *Dela Svartbäcken*, și constă într'o impresionabilitate deschisă și neraționată, în nesfârșita facultate de a reacționa, în iubirea tinerească a tuturor aspectelor vieții. Ce minune de senzații artistice și psihologice, ce simțuri extraordinar de ascuțite!

Odaia roșie ne dă naturalismul lui Strindberg în înflorirea lui desăvârșită. Observatorul care se bucură de cunoștința lui vastă, universală, povestitorul care se înveselește de mișcarea personajilor și de succesiunea întâmplărilor, criticul care e fericit că are un cuțit ascuțit în mână, mulțumit ca un copil care taie tot ce-i cade în mână, — această fericită trinitate, a creat *Odaia roșie*. Se spune că e o scriere de în-dignare, o veninoasă „dare de seamă“, dar ce umor strălucește în ea! E o furtună de primăvară, în plin soare și cu noul albi cari joacă.

Ceeace e admirabil în naturalismul lui Strindberg se întemeiază rareori pe coeziunea caracteristică sau pe arhitectura bine construită a acțiunii, și totuși nu lipsește adevărul și logica caracterelor; se întemeiază pe veracitatea reprezentăției și realitatea brutală a personajelor. În Strindberg nu găsim numai viziunea lucrurilor, ci chiar senzația lor imediată, pe piele, ca și cum ne-ar atinge.

El nu e constructorul care-și fabrică opera în fața noastră, nici pictorul decorativ care-dă iluzii și încântări de perspectivă, ci e vrăjitorul care ne pune lucrurile nu întotdeauna plăcute, sub ochi, pentru că nu întotdeauna creațiunile obținute prin farmec sunt purpurii sau aurii.

Stilul lui Strindberg, acel stil atât de admirat și de sărbătorit, e tănuita baghetă magică ce săvârșește această minune. Vorbele sunt ca petele de culoare pe paletă, au cel puțin trei dimensiuni, nu sunt concepte abstracte, ci realități cu formă, culoare și miros.

Tot miezul prozei lui Strindberg, stă în evidență. În general nu ă mai găsim decât în creațiunile populare. Dar genialitatea sa de expresie e restrânsă

numai la vorbele ce lovesc, ceucid, ce sugerează; el găsește ca nimeni altul insultele, cuvintele energice, cuvinte ce exploadează în inima adversarului, frazele scurte, concise, care rezumă faptul și gândirea într'o imagine cuprinzătoare. Dar Strindberg nu mai e același mare stilist când e vorba de perioade întregi și de construcția paginilor bogate; atunci, el e neîngrijit, illogic, nu cunoaște tainele simțite ale ritmului, nuanțele imperceptibile și schimbările indescrribibile ale melodiei, nu știe cum ironia secretă, sentimentul stăpânit, indiferența obosită, pasiunea înăbușită pot să arză sub aparența expresiunii și să o ordoneze în ondulări ritmice, ce nu pot fi simțite decât de inițiați. Focul său arde totdeauna în zări deschise, se aruncă asupra lucrurilor ca un răsboinic infuriat, e adeseori un spectacol măreț, lăsându-ne să căutăm aiurea priveliști mai gingașe. Naturalismul lui Strindberg capătă cea mai înaltă valoare când își păstrează însușirea spontană și fecundă de de a se simți la larg numai în lumea multicoloră și variată a realității. Paloarea bolnăvicioasă, a reflexiunii i se potrivește destul de rău. Cât de silite sunt încercările de a da descriții fiziologice ale unor schimbări psihologice în *Pe malul mării*, cât de puțin fecund e modul său de a pune problemele în *Utopii* și în *Tciandala*; amestecul științei și al artei e cea ce are mai puțini sorți de izbândă în Strindberg, care violentează ideile și e un artist impulsiv și pasional. Pentru aceasta ar trebui o natură mai prudentă și mai puțin arzătoare decât a sa. El e fierarul ce lasă să-i cadă ciocanul, dar capul îi e tot atât de arzător ca și fierul. Nu va fi un lucru cu fețișoare bine cizelate, dar, de reușește, va fi un lucru în care se recunoaște o mână de maestru.

Ca artist, Strindberg n'a fost niciodată mai mare, cred, decât în povestirile sale din insule, adică în *Locuitorii din Hemsö* și în *Viața în insule*;—nu e numai cunoașterea familiară a naturii și a oamenilor, mai e încă și iubire pentru ei — și iubirea e principiu fecund și în artă. În *Locuitorii din Hemsö* nu sunt tendințe polemice, care să tulbure proporțiile, nici nu apar fantasme științifice. *Locuitorii din Hemsö* e opera sa de frunte. Nicăiri Strindberg nu a descris figurile sale într'un mod atât de universal și de logic, nicăiri nu a putut să redea totalul, întrețesătura, legăturile, peisagiul și personagiile accesorii cu o artă de compozițiune atât de minunată. El, care în general dă relief unei singure situațiuni, desfășură o singură latură a evenimentelor, a ajuns în această operă la o siguranță ce îmbrățișează totul, la un echilibru, la un repaos artistic, ce e în adevăr măestrit. Peste aceste tablouri din insule, cu zilele lor schimbătoare, redade cu o artă foarte bogată și plină de iubire, e răspândită limpezimea unui cer de vară, un soare de aur ce-și trimite razele lui strălucitoare asupra unui mare poet în armonia și fericirea creațiunii sale — un spectacol rar în vremea noastră nemulțumită și cobitoare și foarte rar în Strindberg.

Operile dramatice ale lui Strindberg sunt și ele sub influența naturalismului primitiv. Cu *Domnișoara Ju-*

lia a scris o dramă naturalistă logică și conștientă, dar cât de disarmonică e nerealitatea construcțiunii! E adevărat că scenele trăiesc, personagiile trăiesc, nu e nimeni care să poată redă viața însuflețită și palpitantă a unei clipe, ciocnirea pasiunilor, șuvoiul mâinii, cu o forță sinistră ca a lui Strindberg. Tot ceea ce e animalic și spontan în viața sufletească, ura, turbarea, isbirea voințelor dușmane și tot astfel renunțarea, oboseala, supunerea, nimeni nu le-a putut redă ca el; rar poate greși într'o operă dramatică elementară, — replicile sale nu pot fi trecute cu vederea, efectele sale sunt adeseori tot atât de greu de a fi neobservate ca și niște explozii de bombe — dar poate greși prin unitatea dramatică, prin coesiune, prin desfășurarea psihologică, încât avântul său dramatic se pierde adese pe nisip fără a lăsa urme. Sunt opere de ale lui Strindberg ce reamintesc focurile de artificii neisbutite: avem pocniturile, scânteiele, șuerăturile, dar nu izbucnește din aprindere o frumoasă figură de foc.

Dar cât e de palidă orice linie pe care am încercă să o tragem spre a caracteriza geniul artistic al lui Strindberg! Nimeni nu cunoaște numărul colțurilor steei sub care s'a născut Strindberg. Naturalistul cu ochiu limpede și pătrunzător e totodată misticul care urmează pe Swedenborg în lumea lui translunară, care descrie misteriosul joc al visătorilor și abisurile sufletelor. Numai cei ignoranți, sau cei cu voință mărginiți prin idei preconcepute pot să arunce, fără altă osteneală, toată lumea închipuirei religioase și mistice a lui Strindberg—în seama neînsemnatei superstiții. Totuși nu se poate nega că viața religioasă a lui Strindberg seamănă cu stepele superstiției grosolane, în care nimeni nu se afundă de bunăvoie. În religiozitatea sa nu sunt altare, nici jertfelnice, nici eroism germanic, nici lupte prometeice cu zeeii; ea are acel caracter trist și primitiv de supunere în fața unor puteri răsbunătoare, e înconjurată de superstiții, amenințări și încântări, și simbolul ei ar trebui să fie toba magică a Laponilor în care dorm profețiile și farmecele.

Cu bogăția și întinderea sa incomparabilă, cu forma sa primitivă, creațiunea lui Strindberg a atins culmile artei. Dacă nu a obținut niciodată măreția sublimă și plasticitatea la care ajung numai cele mai înalte manifestări ale vieții omenesti, motivul e acel fond vulcanic de pasiuni, ce face cu neputință sinteza înceată și definitivă. Arta lui Strindberg nu poate fi comparată cu un arbor ce-și trage hrana din adâncimi misterioase și se înalță încet cătră lumină și soare, ori câte furtuni l'ar sbuciuma; am putea-o compara mai curând cu marea, imensă, informă, albastră și limpede sub lumina soarelui, cenușie sub aripele uraganelor, cu minuni necunoscute în adâncuri, bogată în mituri și vrăji, tunătoare când se isbește de maluri, s pumegând în cădere, sărată și răcoritoare, cu idile zâmbitoare în apele ce se sdrențuesc printre stânci, cu profunde cântări neînțelese în sânu-i, pe care oamenii le ascultă vrăjiți și înspăimântați.

F O L K L O R

SELECȚIUNEA NATURALĂ ÎN FOLKLOR

TEME SAU ATRIBUTE

În colecțiunea de folklor a Academiei Române: *Legende, tradiții și amintiri istorice*. No. X, găsim lucruri ca următoarele:

1) Împăratului Traian i-a picat dragă soră-sa.

Fata ca să scape îi dă să facă lucruri peste puterea omenească: să facă pod peste Dunăre.

El face podul dar fata se înneacă (pag. 14).

2) La Mehadia se află de mult un balaur care mănca vitele oamenilor. Traian s'a luptat cu el și l'a gonit în spre Checa. Pe unke a trecut balaurul, a lăsat dără care se cheamă azi brazda lui Traian (pag. 14, 15).

3) Într'un puț, prin Mehedinți, eră un șarpe cu șapte capete care mănca pe cine se ducea să ia apă.

Un voinic—Iorgovan, îi taie șase capete și balaurul cu un singur cap fugi lăsând o brazdă care și azi se cheamă „brazda lui Iorgovan ori brazda „lui Novac, dar de cele mai multe ori îi zic și brazda „lui Traian, că lui Iorgovan i-au mai fost zicând bă- „trânii și Traian“. (pag. 15—17).

4) Un șarpe mare făcea stricăciuni la Marea Neagră și prin țară.

Șarpele o ia la fugă spre Mehadia.

Iorgovan se ia după dânsul și pe unde îl ajunge tot îl taie până ce îi lasă numai capul.

Iorgovan pune corman la sabie și trage cu ea o brazdă până la Marea Neagră (pag. 17, 18).

5) La Checa la hotar eră un balaur.

Un voinic, *Novac*, ucide balaurul, scapă pe fata împăratului, se însoară cu ea și ajunge împărat.

Novac ajuns împărat, spre aducere aminte, trage cu sabia prin toată țara o brazdă care se cheamă a lui Novac.

6) În munții Godianului un șarpe, care încolăcea un munte de trei ori și avea nouă capete, eră să înghiță o fată a unui sătean.

Voinicul Iorgovan l-a biruit.

De pe vremea lui Iorgovan a rămas vadul căruia, îi zic *Vadul lui Traian*, că șarpele pe care-l gonise voinicul, pe unde trecea, *irugă* făcea. (pag. 19—21).

*

Ce vreă să zică acest amestec de istorie cu legende, mitologie, basme? Traian cu Iorgovan și Novac; Podul și Valul lui Traian cu balaurul cu șapte capete și cu fata împăratului?

Traian și faptele lui sunt cunoscute din istorie, dar unde documentele istorice ne lipsesc, cum vom putea deosebi adevărul?

„Dacă considerăm în bloc legendele istorice—zice d-l Arnold van Gennep—constatăm că ele se supun la două tendințe opuse: ori *îmbătrânesc* ori *întineresc* faptele.

Iată câteva cazuri de *îmbătrânire*:

Aproape' pretutindeni în Franța se întâlnesc ziduri ruinate, rămășițe de temelii, dărâmături de pietre, care sunt resturi de fortărețe din Evul Mediu. La întrebări țărani din împrejurimi răspund numai decât că aceste ziduri datează dela Romani.

De asemenea în Savoia, de ordinar se atribue Saracinilor ruina sau arderea unor sate, ale căror charte și acte de tot felul le arată existența ori le fixează distrugerea la o dată cu trei patru veacuri mai încoace de năvălirea Arabilor în țară.

În Westphalia este în curs o legendă în care se spune că Suedezii luterani au fost bătuți de catolicul Carol cel Mare, care avea un mare *tun de fier*¹⁾.

Această tendință se exprimă numai arareori în formă așa de precisă. De obicei împingerea în trecut e vagă și confuză și în așa chip că toate faptele mai însemnate se atribuesc unor ființi mistice cari au trăit pe la începutul lumii, ori cel puțin într'o vreme așa de îndepărtată că nici o amintire exactă n'a putut să mai rămână. Astfel trecerea Ebreilor din Arabia în țara lui Ur, apoi în Mesopotamia Superioară și în sfârșit în Chanaan, Biblia o pune într'o epocă nehotărîtă, care totuși astăzi poate fi aproximativ stabilită cu ajutorul cercetărilor asiriologilor.

Chiar Cartea Facerii ne dă un exemplu de tendință la *concentrare*, așa de caracteristică legendelor istorice. Dacă comparăm distanțele străbătute de Abraham și timpul în care se face mișcarea, nomazilor, vedem lămurit că migrațiunea, care se zice că s'a făcut sub conducerea lui Abraham, a trebuit să fi durat mai multe veacuri, nu câțiva ani numai. Fapta mai multor generații Biblia o mărginește într'o singură viață de om.

Această tendință este universală.

Dar dacă migrațiunile Ebreilor, ca și ale triburilor ce au colonizat Grecia, pot fi controlate prin descoperirile arheologice; migrațiunile japonezilor, Polinezienilor, Negrilor etc., ne sunt cunoscute numai prin povestiri legendare fără control propriu-istoric posibil.

La popoarele lipsite de scriere, această transportare în trecutul mistic este foarte repede, căci pentru dănsese actualitatea istorică nu durează—precum am spus—decât două trei veacuri cel mult. Dincolo de aceasta este un fel de chaos de timp, în care durata nu mai prezintă nici o margine distinctă. Altfel vorbind, categoria noastră logică de timp nu e de loc cea a semicivilizațiilor, nici a maselor rurale din Europa.

De aci rezultă cealaltă tendință contrară celei dintâiu, tendința la *întinerire*. Astfel un mare număr de minuni, de construcțiuni, de ruine, de arme și de oseminte îngropate în pământ, etc., în Spania, Germania, Rusia, sunt atribuite armatelor lui Napoleon. Blöckel a reunit mai multe legende germane din

1) La anul 814 p. Chr.

acest tip: astfel în Hessa se află încă multe locuri pe care se zice că ar fi fost sate care după documentele istorice au fost deja distruse înainte de secolul XIV și XV, poporul însă atribuie distrugerea lor războiului de treizeci de ani. Sau încă, o motivă din vremea marilor invaziuni, dacă nu mai din nainte, se zice că adăpostește osemintele ostașilor căzuți în războiul de șapte ani. (pag. 166—169) 1).

Și în alt loc vorbind de legendele privitoare la personagiile istorice:

„Categorica cea mai însemnată de legende e datorită interpretării *numelui* unui personaj istoric *real*, alipit prea târziu la un fenomen natural sau artificial sau la un eveniment.

Dacă am lua în serios toate numirile și toate legendele franceze relative la Cesar, am fi nevoiți să recunoaștem țărănilor noștri o memorie colectivă de o tenacitate admirabilă.

Dar cum arată în detaliu P. Sébillot, formulele despre Anibal, Marius și Cesar în mică parte au fost acreditate de istoricii Renașterii și în cea mai mare parte de arheologii veacului XVIII, XIX, de călăuzi și de turiști. La Felletin, în Creuse, este un dolmen care se numea *La Cabane des Fées*; în 1771 președintele din Saint Fargeau i-a impus numele de *La Cabane de Cesar*. Săriturile și pașii lui Anibal, băile și porțile lui Marius; podurile, drumurile, lagărele lui Cesar n'au altă origină. Și de îndată ce un nume a fost fixat într-o localitate, locuitorii s'au îngrijit repede să dovedească prin o legendă explicativă că în adevăr acești mari căpitani au trecut pe acolo și au dat chiar în acel loc lupte eroice.

Adeseori de asemeni descoperiri arheologice rău interpretate de țărani, au atribuit epocii romane schelete din Evul Mediu, sau încă și mai nouă. (pag. 184, 185) 1).

Deci *îmbătrânire, întinerire, acreditare, rea interpretare* ar fi procedări prin care faptele istorice se amestecă cu cele legendare.

Reaua *interpretare*, și *acreditarea* deși la prima vedere par două lucruri, nu sunt însă decât unul, pentru că amândouă au aceeași bază: mărturia oamenilor, indiferent dacă acei oameni sunt crezuți pe cuvânt, ca oameni cunoscători și de bună credință, ca istoricii, călăuzii, turiștii; ori dacă apar convinși de descoperiri arheologice.

Intinerirea și îmbătrânirea atârnă însă de fenomenul pe care îl numim: acumulare de atribute.

În literatură ca și în lumea organică neîncetat se produc schimbări.

Literatura se înnoește într'una, se schimbă, și aceste schimbări, aceste înnoiri se fac — am putea zice — după anumite legi. Literatura ca și lumea organică e supusă legii evoluțiunii.

Și când zicem literatură nu înțelegem cărțile care umplu bibliotecile. Cărțile prezintă numai niște copii,

niște fotografii ale momentului, care odată imprimate nu se mai schimbă.

Vorbim de literatură, de acele producțiuni ale minții omenești, ale căror forme le înregistrează atât scrisul cât și vorba vie.

Literatura scrisă și cea orală alcătuiesc două straturi care se alimentează unul pe altul.

În lucrarea de față însă vorbim mai mult de literatură orală.

Ceeace leagă împreună aceste două straturi de literatură sunt *temele* sau *atributele*.

Ce înțelegem însă prin teme sau atribute?

Lupta voinicului cu balaurul, cum vorbiam la început, este o temă; tragerea brazdei, altă temă.

Sunt *teme* întrucât pot servi ca punct de sprijin pentru întemeierea unei legende; sunt *tribute*, însă, întru cât se atribuiesc unei persoane: atributele lui Traian, sau Iorgovan sau Novac, în exemplele de mai sus.

Temă este travestirea în haine a unui sultan care umblă incognito spre a-și da seamă ce se petrece în țară. Acest lucru însă poate fi și atribut al unei persoane, de pildă, atribut al Domnitorului Cuza, când i se atribuia asemenea faptă. Temă și atribut este cazul lui Iosif cu soția lui Putifar; al lui Bitiù cu soția fratelui său Anupù din basmul egiptean; copilul aruncat, ca Moisi ori Oedip; puterea ascunsă într'un lucru, ca în părul lui Samson; puterea sau viața în inimă, ca în basmul egiptean al celor doi frați; puterea lui Spulberă Vânt, din basmul Busuoc Verde; părinte nenorocit ca Regele Lear și împăratul din „Sarea în bucate“, etc.

Temele sau atributele leagă între ele cele două straturi de literatură scrisă și orală. Trec dintr'un strat în altul, se înrădăcinează, cresc, se modifică, se înmulțesc, dând loc la construcții nouă și ajung că d'abiă se mai aseamănă cu ceea ce a rămas în stratul celalt, care la rândul său a crescut de asemeni, s'a modificat și s'a înmulțit dând loc la alte construcții.

Rolul temelor sau atributelor în literatură, și anume în viața legendelor, se aseamănă cu rolul pe care îl au însușirile sau caracterele viețuitoarelor, în viața speciilor.

Viața speciilor se susține prin însușirile indivizilor. Viața legendelor să sprijine pe teme sau atribute.

Tot ce este mai persistent în viața speciei sunt calitățile sau însușirile. Acestea favorizează pe indivizi în lupta pentru viață și deși indivizii mor, ele trec prin moștenire la alți indivizi care le urmează și care rămân ca reprezentanți ai speciei. Astfel ele continuă a se păstra și se păstrează până când ajung să nu mai fie folositoare și până când chiar în loc de calități, ajung să fie defecte, în loc să ajute la conservarea indivizilor îi fac, din contră, să fie învinși prin concurența vitală, îi fac să moară.

Tot ce e mai persistent în viața legendelor sunt temele sau atributele.

1) Formation de Légendes.

1) Loc cit.

Un frumos exemplu de păstrare de temă, avem în literatura noastră populară. E foarte cunoscută tema cu *Arcul lui Ulise* din Odiseea. Penelopa și-a dat cuvântul că va lua de bărbat pe acel dintre pretenzenți care va putea încorda arcul soțului ei, Ulise. Și nici unul n'a fost în stare să-l încordeze. Și acest arc eră greu și anevoie de încordat.

Iată ce găsim în *Mihu Copilul* din colecțiunea Alexandri:

....Ianoș Ungureanu
Mihul Moldoveanu,
De-o parte se duc
La luptă s'apuc.
Crunță-i lupta lor
Că e pe omor...

Iată, măre, iată
Că Mihul deodată
În loc se oprește,
Pe Ianoș sucește
Și'n genunchi îl pune
Și capu-i răpune.
Iar Ungurii toți
Lui Ianoș nepoți
Stau încremențiți,
De moarte 'ngroziiți,
Mihu mi-i trezește
Și astfel le grădește:
Voi copîlor,
Haraminilor,
Care s'a afla
De va răjica
Buzduganul meu
Cât este de greu,
Și zalele mele
Cât îmi sunt de grele,
Acela să vie
Cu mine'n frăție,
Ca să vitejenscă,
Numele să-i crească!

Ungurii se'ntrec,

La pământ se plec
Și'n zădar se'ncerc!
Nici unul nu poate
Să rădice 'n spate
Armele culcate,
Cu aur îmbrăcate,
Cu fir ferecate.

Voi mișeilor,
Haraminilor,
Codrul mi-l lăsați,
Jugul apucați;
Că nu sunteți voi
Oameni de mândrie,
Buni de vitejie;
Ci oameni de gloată
Buni de sapă lată.
Și cum zice 'ndată
Mihu cel voinic
Cu degetul mic
Armele-și rădică,
Plecând pe potică,
Cu murgul voios,
Prin codrul frumos.
Și'n urmă-i vuezte,
Codrul dlocotește
De-un mândru cântec,
Cântec de voinic,
De-un glas de cobuz
Dulce la auz;
De cobuz de os
Ce sună frumos...

păstrarea obiceiului, care în societate nu mai ființează de mult.

În lumea fizică, a viețuitoarelor, însușirile se păstrează prin exercițiu și prin impulsivitatea vitală, prin instinctul de conservare, pe când în folklor temele se păstrează numai prin *interesul*, prin serviciul ce pot să aducă.

Care poate fi însă aci interesul ori serviciul care a păstrat temele de față?

Tema *greutății armelor* și tema *punerii la probă* mai pot servi astăzi: nu ca mijloc de alegere, ci ca mijloc de convingere.

Povestitorul popular ca să fie crezut caută să dea povestirii o nuanță corespunzătoare timpului în care s'au petrecut faptele, nuanță de vechime și pentru aceasta pune la contribuție toate cunoștințele sale. utilizează tot ce știe.

Imprejurările în care mai putea fi nevoie de așa fel de alegere s'au împuținat așa de mult până în ziua de astăzi că poporul n'a simțit nevoie să-și creeze mijloace nouă, a rămas tot la cele vechi.

Singură nevoia deci de a da faptelor povestite o nuanță de vechime poate fi motivul care a ajutat păstrarea acestor teme. Și dacă acest motiv nu e îndestulător, atunci cu atât mai mult ni se arată ce mare putere de persistență au temele, trăind ca niște rudimente de organe ale căror funcțiuni au încetat de mult.

O temă iarăși destul de veche este cea coprinsă în versurile de mai sus:

Cântec de voinic,
De-un glas de cobuz
Dulce la auz.
De cobuz de os
Ce sună frumos

Cobuzul acesta este o temă mitologică, un atribut al lui Pan sau al lui Apollon.

Zicem Pan sau Apollon pentru că nu știm cu siguranță dacă e vorba de fleur-instrument de vânt, sau de vr'un instrument cu coarde.

Prin cobuz mulți, vor să înțeleagă fluer, dar sunt niște versuri populare după care cobuzul are coarde.

Iată acele versuri:

A ce sameni, frate,
A ce sameni, dragă,
A cobuz cu strune,
Saracan de mine!

Și acest cobuz cu strune, te face fără voe, când e vorba de legendă, să te gândești la un instrument cu coarde, la o liră ca a lui Apollon.

Altă temă foarte cunoscută este cea a părintelui nenorocit, reprezentat de Shakespeare sub nume de Regele Lear, iar la noi de Petru Ispirescu prin împăratul din basmul: „Sarea în bucate“.

Th. D. Sperantia

Și acelaș lucru se găsește în colecția G. Dem. Teodorescu, în bucățile *Miul Cobiul* pag. 490 și *Miul Sglobiul* pag. 496.

Dela Ulise și până acuma s'a schimbat și felul armelor și obiceiul de a pune pe cineva la probă, cum a făcut Penelopea. Ar fi trebuit deci ca în legende să nu se mai pomenească nici de acel obicei, nici de acele arme. Totuși în legende se păstrează și obiceiul și niște arme, care dacă nu sunt chiar ca ale lui Ulise, sunt însă grele ca acelea.

Mihu Copilul nu mai are arc, ci buzdugan și zale, dar sunt așa de grele că nu se găsește om să le ridice.

Și în zilele noastre, adică pe vremea lui Mihu Copilul, trebuiau să fie întrebuințate arme de foc, flinte; totuși cântecul păstrează arme vechi. Pentru ce? Pentru că voinicul aci n'are nevoie de arme cu care să învingă vr'un vrăjmaș. Când a avut de învins vrăjmaș a întrebuințat *trânta* dreaptă, ca în basme. Aci e nevoie de o alegere, e un fel de concurs, un caz asemănător cu cel din Odiseea.

În tema veche se coprindeau două lucruri: felul de arme grele, și punerea la probă. Tema așa cum o avem în *Mihu Copilul* coprinde și arme grele și punerea la probă. Și dacă e interesant lucru păstrarea felului de arme, e mult mai interesantă însă

BIBLIOGRAFII:

Esperanta Biblioteko „Danubo“: nr 1: Ivan Turgenew: *Fantomoi*; nr 2: George Deșkin: „Versajoi“.— 25 bani exemplarul. În editara „Esperanto“, str. Belvedere 14, București.

INSEMNĂRI

O SCRISOARE A LUI CARAGIALE.—Punem sub ochii admiratorilor maestrului, facsimilul uneia din scrisorile sale adresate directorului nostru.

În ea este vorba de noua piesă de teatru pe care elita intelectualilor noștri o așteaptă cu nerăbdare în ultimii 2 ani.

Tubite Professore.

*Scarta-mă că tu și-am răspuns mai degrabă:
sunt în muncile făcării. Până este două-țrei luni,
mă chip și mă ușurez. La viața bătrână e mai greu
fătul, decât Lepedatul; și tare ai dor să nu mă fi
muncit pentru ceva neviabil țării, până atunci,
trebuie să stau departe de lume ca orice cocoș
cum prea matur în lăzile din urmale bășii
de n'ar fi asta, ai fi atături de voi cetății sper
mas că partoul, lipsindu-se de câteva aventuri
ușoare, va câștiga o piescuară de Tatu, care
să-i folosească mai mult.*

Revista e frumoasă și interesantă:

Fiți sănătoși și vaze!

Cu puterea dragostei al doilea prieten

Caragiale

3/15/XII 910

MATEI ION CARAGIALE.—Poate că nu e numai o întâmplare deșartă și fără de un înțeles misterios pentru cei ce văd în coincidențe un semn revelator,—apariția care neminează azi din pragul mormântului marelui nostru Caragiale.

Poeziile pe care feciorul acestui maestru al verbului românesc le publică astăzi în paginile lacome ale unei reviste lunare, sunt într'adevăr o neașteptată revelație.—Matei Ion Caragiale moștenește dela vrednicul său părinte bărbăția scrisului! Înțelegem prin aceasta alegerea, lipsită de pudibonderie, a cuvintelor cari spun cât mai întreg gândul înfruntător de platitudini și biruitor de vechi aromeli poeticești; înțelegem strujeala mereu reînnoită, chinuită și neobosită a versului, care ajunge astfel să impoziteze însușiri din lumea reprezentărilor plastice, de cele ce se pot pipăi cu mâna sau mângâia cu ochiul;—toate aceste fruct al unei munci și al unei conștiințe de artist îmbătrânit în mucenicia scrisului său.

Să nu ni să răspundă că acest fecior care moștenește cu atâta vrednicie numele răsunător peste veacuri al tatălui său, e un tânăr care și învață încă o școală publică, care are de așteptat un titlu...:—Viața pe care o învie arta nu începe odată cu cea pe care o sfârșește școala: ea poate sfârși când aceasta din urmă e abia să înceapă, și ea poate abia începe atunci când aceasta din urmă a mistuit de mult prinosul anilor tineri...

Poeziile lui Matei Ion Caragiale ne reamintesc apoi—in incontinența literară care ne copleșește—cultul și devoțiunea autenticilor slujitori ai Artei: cult pentru desăvârșire, pentru perfect—fie că ar costa acestea sute de vieți și milioane de lacrimi;—cult pentru cea mai dureroasă plăsmuire artistică, ce va trebui să însemne un Făt-Frumos născut și el tot din lacrimi...

Cetitorii au putut găsi poeziile lui Matei Ion Caragiale în paginile de cari amintirăm. Noi transcriem, totuși, aci, pe cea care ni s'a părut mai reprezentativă.—Bd.

Trântorul

În trândavă-aromeală stă tolănit grecește
Urmașul lor. Urit e! bondoc, șasiu, petic;
El antereu alb poartă, mătânie și ișlic;
În puf, în blâni și'n șaluri, se 'ngrașă și dospește.

Și gura-i strâmbă numai măscări holborosește;
E putred, deși tânăr: sârmanu-a fost de mic
Crescut pe mâini străine. El joacă din buric,
Înjură, se răzgăe și râde apoi prostește.

Il leagănă maneaua, e veșnic beat de vutcă,
Să 'ncalece i-e frică, pe brațe-l duc la butcă;
Dar el, ce os de domn e, și viță de împărat.

Ades, făr' a-și da seama, își mângăie hangerul,
Și când în fața morții odată s'a aflat,
În trântorul becisnic s'a deșteptat boerul.

TEATRUL NAȚIONAL ÎN 1911-1912.—Raportul d-lui Director General al Teatrelor către Ministerul Instrucțiunii Publice, ce'l primim, e cuprins în 16 pag. El mai cuprinde și schițarea unui întreg program pentru viitor: înființarea unui teatru de vară, instalarea Conservatorului de muzică și artă dramatică în apropierea teatrului, un internat pentru elevele clasei de declamație și ale cursurilor de dans.

Dacă, după cum vedem, viitorul surâde,—în schimb, prezentul e mai mohorât: fie din cauza lipsei de organizare a personalului inferior care nu formează decât echipe de figuranți și de mașiniști nepregătiți și nedisciplinați, fie din cauza cheltuelilor necesare încontinuu reparării a teatrului și a mobilierului.—Totuși, Teatrul Național în cursul acestei stagiuni, în afară de beneficiul de 56.425 lei reeșit din prelungirea stagiunii teatrale,—a realizat un beneficiu însemnat față de ceilalți ani. Așa, în 1910-1911 veniturile teatrului au fost de 465.150 lei. În anul acesta, ele s'au urcat la 618.792.02 lei, adică cu un spor, față de anul trecut, de 153.640.92 lei! Acest spor vine însă și din înființarea taxei de 5 % și din înființarea matineurilor școlare de Joi.

Din acest beneficiu s'au mărit lefurile funcționarilor și artiștilor teatrului.

Foloasele morale sânt desigur și ele la aceiași înălțime. De unde în ceilalți ani piesele originale ereau puține, și la număr și în reprezentații, anul acesta ele au întrecut numărul reprezentațiilor pieselor traduse. Cele originale au fost 171 pe când traducerea 170.

Dintre piesele originale cele cari au avut un mai mare număr de reprezentații sânt piesele: *Cometa*, *Fiul ei!*... și, bine înțeles, *Înșiră-te Mărgărite!*...; iar dintre traduceri: *Păpușile*, *Hamlet*, *Goana torșelor* și *Stâlpii Societății*, cu observațiunea asupra acestei din urmă că pentru prima oară o piesă a lui Ibsen a putut face la noi serie.

În acest raport, d-l director general al teatrelor se mai felicita pentru ideea îndrăznească ce a avut-o de a fi desmormântat piese care să fie apoi înmormântate pentru a doua oară: *Rhea Sylvia* și *Amor și Viclenie*. — I. B.

JUBILEUL UNUI PROFESOR UNIVERSITAR BULGAR. — Duminică, 3 Iunie curent, Universitatea bulgară și un foarte mare număr de admiratori au sărbătorit — după un program bogat — jubileul de 25 ani de activitate științifică al profesorului *Liubomir G. Miletici*.

Născut în Știp (Istib) din Macedonia, la 1 Ianuarie 1863, d-l Miletici și-a terminat studiile la Universitatea din Agram de unde a obținut diploma de *doctor in filosofie și filologie*.

După aceasta, d-l Miletici s'a stabilit în Sofia, unde a funcționat mai întâiu ca profesor la liceul clasic, iar, de la 1888, a funcționat ca profesor extra-ordinar de gramatică veche bulgară și limba latină la școala superioară. Când cu transformarea școlii superioare în Universitate, d-l Miletici a fost numit profesor ordinar al Universității — unde funcționează neîntrerupt și acum.

Ca scriitor, d-l Meletici are o activitate fecundă și, dintre operele sale mai principale se citează:

- a) Cercetări asupra articolului în limba bulgară;
- b) Daco-Românii și literatura lor slavă;
- c) Istoria filologiei slave;
- d) Vechi călătorii prin Bulgaria;
- e) Istoria, origina și limba pavlicanilor; pavlicanii în Bulgaria și pavlicanii emigrați în Ungaria;
- f) Asupra vechilor cărți bulgărești;
- g) Asupra Bulgarilor din Transilvania;
- h) Cercetări asupra dialectologiei bulgare răsăritene (2 volume tipărite în limba germană de către Academia de științe din Viena); și multe altele.

Ca profesor universitar, d-l Meletici a fost în câteva rânduri ales decan al facultății istorico-filologice și de două ori rector.

Cu ocazia jubileului, ziarul bulgăresc „Den” zice că o astfel de sărbătorire e prima în felul ei și de o deosebită însemnătate în Bulgaria. Cercetând activitatea științifică a sărbătoritului, numitul ziar scrie:

„Numele d-lui Miletici ocupă azi cel mai însemnat loc între slavisti. Ceace e lagici în slavistică pentru limba croată, așa e d-l Miletici pentru limba bulgară”. — V. Gr. M.

† CORNEL ¹⁾. — Ai trăit așa de urit! Ai murit așa de frumos. Ai suferit atât de mult. Astăzi dormi liniștit, dormi liniștit. Căleașca vieții ți-a obosit trupul, căci doar pe capra ei ședeai vizitii nopții; — astăzi te-ai trezit într-o dimineață albă, te duci palid și bun pe nisipul veșniciei, către izvorul sufletului nostru: la Dumnezeu...

Biet Cornel. Neputul tău nu te știe plânge. Doar te-ai dus gonit, căci lumea nu te mângâia în brațele sale. Ție nu ți s'au dat cântece și flori și bucurii — tu nu vedeai câmpii

de aur și străluciri de primăveri, tu nu aveai comori și la teatru nu stătea în stalul întâi, căci teatrul vieții tale eră suferința, iar boala a fost suflerul tău care ți-a șoptit în sânge drama mizeriei, ca să te duci aplaudat de filistinii cari să bucură că te-ai dus, și s'ar întrista dacă ai reveni.

Biet Cornel. Tu, veșnic idealist și trăitor între vis și viață, blând cântăreț pe harfa bunătății — nepotul tău te-a petrecut la mormânt. Intre atâția nepoți și neascultați — între atâtea fețe luminoase și frumoase — mă duceam eu cu chip de satir și zâmbetul meu trăia din moartea ta. Ah, lume, cinstită lume — aș fi vrut să strig: a murit un om bun, care avea suflet mare și avere mică, a murit un suflet alb, s'a frânt un suflet bogat în simțire — și mi-ar fi răspuns unchiul cel fericit:

— Nu plânge, nu plânge pentru Cornel, e mai bine că a pierit ca un câine răios... A pierit într-o cameră ieftină când eu dormeam în salonul roșu și când feciorul meu spunea cuvinte de spirit unei cucoane și când doi cai ai mei nechezau după zahăr în grajd.

A murit Cornel, părăsit ca o faptă bună — a murit singur și obosit, dar nu plânge, căci în urma lui se înșirue mese de pomană, la care popii cu nas roșu vor bea vin scump și vor îngâna: «Deșteaptă-te române».

A murit, a murit și Dumnezeu să-l ierte — ar fi zis unchiul și lumea, dacă aș fi plâns în urma ta, biet comediaș al vieții.

Nu, n'am plâns când te-am dus la groapă. Am zâmbit — căci sicriul tău era de alamă și asistența întristată spunea că înmormântarea ta a costat 600 de franci.

E adevărat că în anii din urmă nu aveai tutun și iluzii din care să poți visa, e adevărat că în ultimul rest al vieții tale n'aveai la căpătâi lumânare și în buzunar ceasornic iar haine bune n'aveai, e adevărat că adesea nu aveai cină și prânz și nu aveai foc în sobă când fluera urgia lui Decembrie la ferestre — dar astăzi ai fost înmormântat cu toată cinstea și ce esie mai mare bucurie de cât să fi trimis în pământ cu alai și pompă, cu muzică și cu cântece de mormânt — ca să se mire cetățenii de sicriul tău de alamă și de cei patru cai care duc cosciugul.

Adio, adio, Cornel! Ți-am zis; și când ai căzut în pământ m'am strecurat lângă unchiul meu cel bogat și stimat de orașeni și i am zis adânc mișcat:

— Unchiule, unchiule, îți mulțumesc din suflet că l-ai înmormântat așa frumos. Și te rog când te vei duce acasă în salonul d-tale, să-ți aduci aminte de Cornel, că el acuma este fericit că zace în sicriu de 600 de franci. Și câine să-mi spui, dacă nu voi recunoaște, că nu este mai mare bucurie de cât să suferi toată viața ca să fi înmormântat frumos. Asta e ținta vieții și orânduiala lumii. — Emil Isac

REVISTA REVISTELOR

NATURA ne dă un inimos articol de d. Prof. Dr. I. Simionescu: *Escursiile*. E un îndemn părintesc către elevi, sfătuindu-i cum să-și petreacă vacanța mai cu folos. Vacanța nu înseamnă să te bucuri de odihnă completă, căci aceasta ar oglindi moartea, viața fiind vecinică mișcare. De aceea escursiile în cele două luni de vacanță pot continua activitatea școlară, prin faptul că ele ducându-te în mijlocul naturii, te învață să vezi, să observi cu proprii tăi ochi ceace ai învățat în carte. «De altă parte cartea naturii e ilustrată cu tablourile cele mai variate, prin care ea te pune pe cale de a pricepe singur, de a te întreba veșnic, de a căuta să dai răspunsul. Ea nu te obosește, ci din contră, te întrează. Sorbi viața odată cu înțelepciunea; te simți vioi și stăpân pe tine; învățând multe, pui temelie trainică vieții tale de mai târziu și ori unde te vor duce valurile zilelor de maturitate, vei găsi întotdeauna sprijin dacă nu în cele învățate în câmpul luminei, al culorilor și al simfoniei naturii, dar măcar în amintirea acelor vremuri de înțeleaptă folosință a ceasurilor libere.—

Articolul d-lui A. Lăzărescu: *Transatlanticul*, e scris în chip popular și e de multă actualitate. Transatlanticile au o mare importanță economică și socială — de oarece pe măsură ce călătoria din Europa și America se face din ce în

ce mai lesnicioasă, pe aceeași măsură legăturile între cele două continente ar fi mai numeroase iar omenirea va profita mult din acest progres al transatlanticului, care apropie zi pe zi mai cu înlesnire marile națiuni».

În **JUNIMEA LITERARĂ** din Cernăuți, se poate citi, — afară de câteva sfărâiri ocazionale executate de câțiva poeți ocazionali în frunte cu d. I. U. Soricau, — și un articol bine scris cu privire la tristul centenar al răpirii Basarabiei. E semnat de studiosul cercetător al istoriei Românilor, d. I. Nistor, de curând ales membru corespondent al Academiei Române. —

Revista bucovineană ne mai anunță că un grup de artiști au hotărât să continue acolo, opera începută de acel mare purtător al cuvântului românesc, care fu Petre Liciu: se organizează în Bucovina o serie de reprezentații românești. E foarte bine.

AVIAȚIUNEA, revistă tehnică și practică de locomoțiune aeriană, dirijată de d. Mihai Cerkez directorul aerodromului din Chitila, — închină o pagină lui *Wilbur Wright*, unul din pionierii aviațiunii stins, cum se știe, de curând: «Celebru aviator american Wilbur Wright, căruia aviațiunea îi datorește cea mai mare parte din dezvoltarea sa, a murit în ziua de 17/30 Mai în etate de 45 ani, la Dayton, orașul său natal, în urma unor friguri tifoide.

1). Nu avem aici decât o potrivă de nume cu Th. Cornel, cunoscut iubitorilor noștri de artă. — Nota Red.

El a avut meritul să creadă în aviațiune la o epocă când nici cei mai optimiști nu o sperau, când savanții îi discutau chiar posibilitatea, când marea majoritate își râdea de ea.

Fost negustor de biciclete, el s'a pasionat încă din tinerețe de aviațiune și a trecut curând la planorul lui Chanute, pe care l'a perfecționat adăogându-i o cârmă de direcție, mai apoi una de profunzime și în cele din urmă memorabilul goșisiment, așa că plană cu el ca o adevărată pasăre. În 1903 adaugă acestui planor două elici și un motor, invenții ale sale, și reușește la 17 Decembrie, acelaș an, primul său sbor mecanic, dând astfel naștere aeroplanului.

Un mare eveniment a însemnat venirea sa în Europa. Sborurile executate de el în 1908, în Franța, au făcut să curme ironiile și să taie controversese ce pionierii aviațiunii din vechiul continent le creiasse în necunoștință de cauză. Nu se va uita niciodată opera acestui om, care a trebuit să lupte și contra științei și contra opiniei publice și contra elementelor naturii!

Revista *RAMURI* care apare în Craiova, a deschis o listă de subscripție pentru un monument lui *Ion Adam*, scriitorul prăpădit așa de curând și așa de tragic, în vara anului trecut. S'au strâns până acum 366 lei.

În no. său de pe Iunie a. c., se și serbătorește amintirea scriitorului drag revistei craiovene. Un articol înțelegător de opera serbătoritului — nu găsim. Se dau în schimb însemnări personale și amintiri.

Salutară în această sărăcie de idei e *autobiografia lui*

Ion Adam, pe care scriitorul azi prăznuit a avut norocul s'o scrie de acum șapte ani. —

Intr'o recenzie asupra ultimului volum cu producții de ale D-lui Victor Eftimiu, dăm peste lucruri cu destul bun simț observate: «D-l Victor Eftimiu e un versificator obședat de cele mai variate reminiscențe de fond». — Semnalăm, în această privință, chipul deopotrivă acelaș cu care revistele au ajuns să socotească îndeletnicirile literaricești ale D-lui Eftimiu.

În *GAZETA MEDICALĂ* dela 15 Mai, găsim un articol în care se discută diferitele sisteme pentru recrutarea corpului profesoral dela Facultatea de Medicină. Autorul se declară în contra concursului.

«Judecata dată de către Consiliul Facultății prezintă mult mai multe garanții de cât judecata dată de un juriu străns care nu atinge nicio dată perfecțiunea. Se pot întâmpla câte o dată nedreptăți. Însă care-i instituția omenească care să fie la adăpostul unor astfel de obiecțiuni.

«Nimeni mai bine decât consiliul facultății nu este în stare să aprecieze valoarea unui candidat. Nimenea mai bine decât colegii viitorului profesor nu au interes să introducă în sânul lor pe un camarad care să le facă onoare.

«Nimenea mai bine ca facultatea nu este în stare să se intereseze de reputația ei».

Gazeta Medicală publică și lecțiunea de deschidere a cursului d-lui Dr. Herescu.

MEMENTO

~ Volumul de curând apărut la librăria Alcan (Paris, 5 fr.) *Le coeur d'une Reine* (Anne d'Autriche) par Paul Robiquet, atinge un punct delicat din istoria Franței: amorul reginei Anna pentru cardinalul Mazarin. Volumul este instructiv și se citește ușor ca un roman.

~ *Les démocraties latines de l'Amérique* de F. Garcia-Calderon (în Bibl. de phil. scient.) poate fi de mult folos compatrioților noștri, fiindcă între democrațiile din America de Sud și România există foarte multe asemănări. — Prețul lei 3.50. Ed. Ernest Flammarion Paris.

~ Distinsul nostru colaborator, d. N. Ștefănescu-Iacint, a publicat acum de curând o foarte frumos gândită dramă în trei acte, cu titlul: *Templul nou*. Drama simbolizează lupta omului pentru realizarea idealului de dreptate. *Templul nou*, așteaptă idealul regenerării morale! Prețul volumului Lei 1.50. Tipografia Profesională, București.

~ *Cavalul fermecat* și *Din Grozăviile Parisului* sunt titlurile celor două volume publicate zilele acestea de d. *Nigrim*. Autorul nu ne aduce în aceste două volume creațiuni desăvârșite literare; în schimb însă, se afirmă ca o inteligență vie care se află încă în căutarea unei bune orientări.

~ În 1911, excedentul morților asupra născuților a atins în Franța suma îngrijitoare de 40.000. În 1900, adică cu 11 ani în urmă, țifra nu era decât de 26.000. Deficitul grozav nu provine din pricina mortalității, cât a micșorării numărului de nașteri. Față de Rusia, unde coeficientul de nașteri e de 48,5 la mia de locuitori, în Franța acest coeficient e de 20,6. Și în Germania se observă de la o vreme o micșorare a coeficientului de nașteri.

~ În colecțiunea „La vie anecdotique des grands écrivains”, a apărut acum, descrisă de Florian Parmentier, viața marelui sculptor *Carpeaux*, autorul faimosului grup al *Dansului* care ornează Marea Operă din Paris, al bustului lui Dumas și al fântânii celebre din grădina Luxemburgului din Paris, ce-i poartă numele. *Carpeaux* a avut legături strânse de intimă prietenie cu principele George Știrbei, feciorul domnitorului muntean, căruia i-a și lăsat, spre sfârșitul vieții, toate desenele și însemnările vieții sale. Ele aparțin azi muzeelor Louvre, l'École des Beaux-Arts și *Carpeaux* din Valenciennes, locul de naștere al ilustrului sculptor.

~ A apărut corespondența (1830—1855) lui *Gérard de Nerval*, poetul și prozatorul, romanticul întârziat care avu un destin atât de tragic. Nepăsător, visător și nestatornic, el s'a sfârșit în mizerie, în nebulie, spânzurat de grilajul unei străzi sinistre din Paris, faimoasa rue De la Vieille-Lanterne. Operele lui au rămas ca un model de fantastică duioasă, naivă, plină de o poezie luminoasă și fragedă. E socotit și ca un precursor al filosofiei moniste, cu sonetul său minunat: *Vers dorés*.

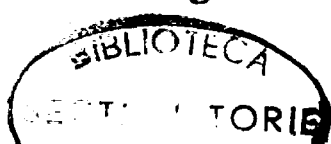
~ Cultul pentru clasele sociale „de mijloc” începe să slăbească. *Georges Deherme* în volumul său de curând apărut: *Les classes moyennes* (Librairie acad. Perrin. Paris), consideră clasele de mijloc ca un exemplu de parasitism social.

~ O carte curioasă și care după senzația ce o provocă la prima edițiune, apare azi în o a doua (la *Mercur de France*), e *Les trent-six Situations dramatiques* de *Georges Polti*. Autorul extrage din toate formele complicate pe cari le-a îmbrăcat până acum producțiile teatrale, 36 situații dramatice în cari s'ar rezuma întreg teatrul dela originile sale și până azi. Autorul se mai oferă să dea zece mii de scenarii cu totul deosebite de cele furnizate în teatru în cei din urmă 50 de ani. S'ar putea vedea de aci semnul unei mari lipse de imaginație la autorii dramaticei, de vreme ce n'au știut încă să tragă din această 36 situații dramatice fundamentale, tot ce ele puteau da.

~ Asupra *Fraților Grimm* și asupra *Poveștilor* acestora, au apărut acum două lucrări de seamă în franțuzește, datorite lui *Ernest Tonnelat* prof. la liceul Charlemagne. (edit. A. Colin-Paris, 7.50 și 10 frs.). *Frații Grimm* au fost adevărații creatori ai filologiei germane; ei au studiat pe rând sau simultan: literatura, limba, legenda eroică, mitologia, folklorul, obiceiurile și legile vechilor neamuri germane. — *Poveștile* lor, azi universal cunoscute, sunt o operă mereu refăcută la fiecare ediție de autorii ei, artiști răbdători și scrupuloși. Ea le-a și asigurat acestora gloria și popularitatea.

~ S'a stabilit de multe ori legătura dintre romantismul german și simbolismul francez. (În timpul din urmă T. de Visan). Un articol din *Littéraire Echo* atribuie acum filosofului Schelling concepția „audiției colorate”. Romanticul Novalis, de-asemena, a scris: „Toate simțurile noastre sunt la urma urmelor un singur simț”. Corespondențele pe cari apoi, le evoca Baudelaire în sonetul său din care Simbolismul și-a făcut mai târziu o sursă de teoretizări, sunt idei exprimate de romanticii germani Hoffman și Tieck. Un romantic german, Clemens, Brentano, într'o povestire a sa vorbește de un ceasornicar care era în stare să vadă sunetele, tot așa după cum Rimbaud în faimosul său sonet vedea vocalele.

~ *Descoperirea Americii* a costat numai 35.000 franci. Asta o spun compturile Casei Pinzon, cea care a împrumutat navele lui Cristof Columb și a îngrijit de echiparea lor, și cari compturi au fost găsite deunăzi la Palos în Spania. Lefurile echipajului pentru tot timpul navigării, inclusiv cu cea a lui Columb (1.600 pesetas), s'au ridicat în total la 22.000 pesetas. — Eruditul Garcia della Riega, biograful național al navigatorului, a mai aflat că Columb nu era genovez ci spaniol, iar după muma evreu. Tocmai acest lucru îl făcea să-și ascundă origina adevărată.

ROMANIA

MINISTERUL DOMENIILOR
SERVICIUL PESCARILOR

BIUROUL DE VÂNZARE GALATI

Cota pieței Galați pe ziua de 13 Iunie 1912

SPECIA	SECȚIA V-a	
	PROASPĂT	
	Maximum	Minimum
Crap	149	128
Caracudă	76	34
Lin	89	70
Șalău	325	181
Știucă	88	55
Biban		
Somn până	127	125
» Iarma	120	106
» Iaprac	122	95
Morun	144	139
Nisetru	165	—
Păstrugă	153	—
Cegă		
Scrufnii de Dunăre	34	—
Pește proaspăt și sărat	28.026 kg.	

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE A
STATULUI ȘI A DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

No. 31662 din 24 Mai 1912

A 7-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1908, împrumutul de 70.000.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie/1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de 635.500 lei, în proporția următoare:

22 titluri a 5.000 lei	110.000 lei
77 » » 2.500 »	192.500 »
158 » » 1.000 »	158.000 »
350 » » 500 »	175.000 »
607 titluri pentru o valoare nominală de:	635.500 lei

Publicul este rugat a asista la tragere.

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE
A STATULUI ȘI DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

No. 31660 din 24 Mai 1912

A 13-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1905, împrumutul de 100.000.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie/1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de 654.500 lei, în proporția următoare:

23 titluri a 5.000 lei	115.000 lei
78 » » 2.500 »	195.000 »
164 » » 1.000 »	164.000 »
361 » » 500 »	180.500 »
626 titluri pentru o valoare nom. de:	654.500 »

Publicul este rugat a asista la tragere.

MINISTERUL FINANTELOR

DIRECȚIUNEA CONTABILITĂȚII GENERALE A
STATULUI ȘI A DATORIEI PUBLICE

DATORIA PUBLICĂ

PUBLICAȚIUNE

No. 31661 din 24 Mai 1912

A 13-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1905 (renta convertită) împrumutul de 424.613.000 lei, se va efectua în ziua de 18 Iunie/1 Iulie 1912, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial No. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de 2.779.500 lei, în proporția următoare:

5 titluri a 20.000 lei	100.000 lei
336 » » 5.000 »	1.680.000 »
1999 » » 500 »	999.500 »
2340 titluri pentru o valoare nom. de:	2.779.500 lei

Publicul este rugat a asista la tragere.

PRIMĂRIA COMUNEI BUCUREȘTI

PROSPECT

Imprumutul de lei 30.000.000. Capital Nominal, din anul 1912

In virtutea legii din 20 Aprilie 1912, Comuna este autorizată a contracta un împrumut de lei 30.000.000, capital nominal, pentru executarea lucrărilor de edilitate prevăzute prin acea lege.

Pentru realizarea acestui împrumut, conform votului Consiliului Comunal din ședința dela 2 Iunie 1912 și aprobării Ministerului de Interne No. 15.008/912, Comuna emite obligațiuni purtătoare de dobândă 4% pe an în valoare nominală de lei 30.000.000, cu cupoanele de 1 (14) Iunie și 1 (14) Decembrie în fiecare an.

Obligațiunile sunt la purtător. Ele se vor emite pe tipul de 100, 500, 1000 și 5000 lei.

Numărul de bucăți, din fiecare fel se va fixa definitiv după rezultatul ce se va obține în urma repartiiiei subserierilor.

Amortizarea acestor obligațiuni se va face al pari, în proporțiuni egale pentru fiecare din aceste tipuri, în 80 semestre, prin trageri la sorți trimestriale, cari vor avea loc în București, în localul Ospelului Comunal, cu o lună înainte de scadența cuponului, adică la 1 (14) Maiu și 1 (14) Noembrie al fiecărui an. Prima tragere la sorți va fi la 1 (14) Maiu 1913 și prima rambursare la 1 (14) Iunie 1913.

Obligațiunile împrumutului vor fi clasate prin fondurile publice și primite ca garanție la licitațiunile de lucrări publice ale Statului, Județelor și Comunelor. Ele vor fi aduse la Banca Națională, la Cassa Rurală și la toate cassele publice, pentru toate operațiunile prevăzute prin legile și statutele acestor instituțiuni.

Titlurile vor fi scutite de orice impozit prezent și viitor, atât asupra capitalului, cât și asupra venitului lor.

Acest împrumut este garantat cu veniturile comunale. La plata anuităților acestui împrumut se afectează; la caz de necesitate, și orice sporire de din cota fondului comunal.

Plata cupoanelor scazăte la 1 (14) Iunie și 1 (14) Decembrie al fiecărui an și a titlurilor eșite la sorți, se va face la Cassa comunală, sau și la alte bănci în București și în județe cu cari se vor conveni, făcându-se aceasta cunoscut la timp prin publicațiuni.

Cupoanele obligațiunilor se prescriu în termen de 5 (cinci) ani dela data scadenței lor, iar capitalul acestor obligațiuni se prescrie în termen de 30 (treizeci) ani dela data eșirei lor la sorți în folosul Comunei, conform art. 126 din legea contabilității publice.

Numerile obligațiunilor eșite la sorți se vor publica prin Monitorul comunal, Monitorul Oficial și alte ziare.

Subscripțiunea menționată sume de lei 30.000.000, capital nominal, va avea loc în zilele de 20 și 21 Iunie st. v. 1912 la Cassa comunală și la Băncile din Capitală și județe, cum și la sucursalele lor, care vor conveni cu Primăria să deschidă subscripție publică la ghișeurile lor, dela ora 10 a. m. până la ora 4 p. m., în următoarele condițiuni:

1. Subscripțiunea se va face pe formulare date de Comună;
2. Dacă subscripția va întrece suma de 30.000.000, Primăria își rezervă dreptul de a face singură repartitia.

Sumele subscrise până la 5.000 lei sunt ireductibile.

Repartițiunea va urma cât se va putea mai neintârziat;

3. Prețul subscripțiunei este fixat la lei 89, pentru una sută lei capital nominal în titluri. Subscriitorii vor face vărsămintele în Bilete de Bancă.

4. La subscripție, se va vărsa 10% asupra sumelor subscrise, în numerar sau efecte publice comunale, ale Statului, sau garantate de Stat, socotite pe valoarea nominală, iar la repartitiune, efectele depuse urmează a fi preschimbate în numerar;

5. Al doilea vărsământ va fi de 9% și se va face la repartitiie;

6. Al 3-lea vărsământ de 10% va fi la 16 (29) August 1912;

7. Al 4-lea > de 20% > 15 (28) Sept. 1912;

8. Al 5-lea > de 20% > 15 (28) Oct. 1912;

9. Al 6-lea > de 20% > 15 (28) Noem. 1912;

10. La ultimul vărsământ subscriitorii vor bonifica Primăriei o dobândă de 4% pe an, calculată asupra valorii nominale corespunzătoare fiecărui vărsământ, pe zilele curse dela 1 Iunie 1912 st. v. până la 1 Decembrie 1912 st. v. data scadenței primului cupon.

11. După vărsământul al doilea de 9% la repartitiie, se vor liberă subscriitorilor titlurile provizorii în schimbul chitanțelor dela subscriere;

12. Preschimbarea titlurilor provizorii, în titluri definitive, se va face după plata integrală a vărsămintelor, conform publicațiunilor cari se vor face la timp;

13. Dacă subscriitorii nu vor face vărsămintele la termenele fixate, titlurile aferente vor rămâne Comunei, care va putea, fără nici o somațiune sau punere în întârziere, să le vândă pe riscul și pericolul subscriitorului, iar diferența, de va rezulta, se va acoperi din acomptul vărsat.

Băncile la cari se vor face subscrierile la împrumutul mai sus citat sunt:

IN BUCUREȘTI: Banca Națională. — Banca Agricolă — Banca Generală. — Banca Marmorosch Blank și C-ie. — Banca de Credit Român. — Banca de Scout. — Banca Comercială. — Banca Românească. — Banca României (The Bank of Roumania Ltd.). — Banca C. Steriu și C-ie.

IN JUDEȚE: La Sucursalele Băncii Naționale. — Sucursalele Băncii Agricole. — Banca Populară din Pitești. — Banca Comercială din T. Severin. — Creditul Oțean din Craiova. — Banca Slatina. — Banca Caracal. — Banca Corabia. — Banca Târgu-Jiu. — Banca Comercială și Industrială din Ploiești și Târgoviște. — Banca Moldova de jos din Bârlad. — Banca Iașului din Iași.

Primar. D. DOBRESCU

Directorul Contabilităței,

CHIRIȚĂ G. MIHĂESCU

Ciocolata și Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători